

FRICAN.
e Shelf

100

LIBRARY

OF THE

AMERICAN BIBLE SOCIETY.

No.

B-4-13-0-3

MBS

M

1950

American Bible Society

From the A. B. S. Office

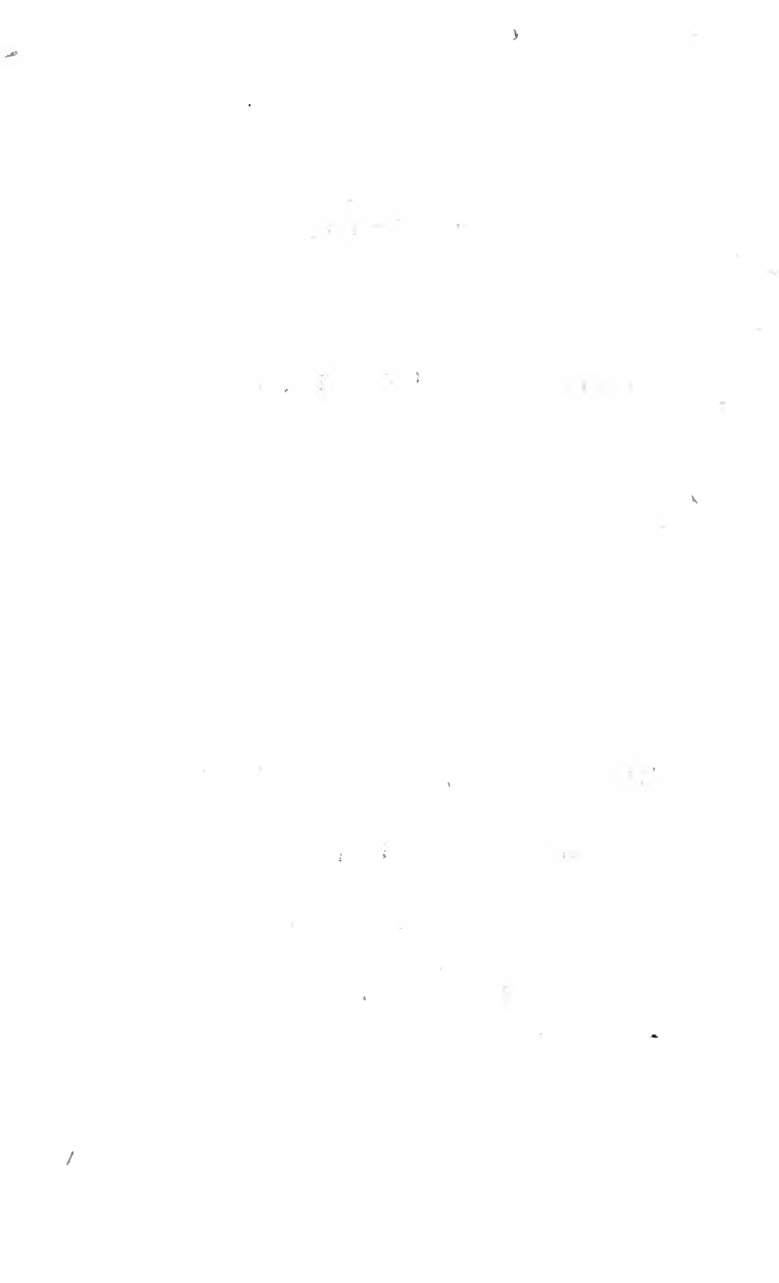
Sept 1855

THE
GOSPEL OF MATTHEW;
IN THE
MPONGWE LANGUAGE.

PRESS OF THE A. B. C. F. M.
GABOON, WEST AFRICA.

1850.

MATIU.

EWONJO I.

1 Ezango z'imbamba n'imbamba si Jisus Kraiss ongwa wi Devid, ongwa wi Ebream.

2 Ayani Ebream Aisak; ayani Aisak Jekob; be jana Jekob Judas n'awa reri yě:

3 Be jana Judas Ferěz ni Zera yi Tamar: be jana Ferěz Esrom: be jana Esrom Eram:

4 Be jana Eram Emīnedab: be jana Emīnedab Naason: be jana Naason Salmon:

5 Be jana Salmon Buz yi Rekeb: be jana Buz Obed yi Ruth: be jana Obēd Jěsi:

6 Be jana Jěsi Devid oga: be jana Devid oga Sōlomōn y'owanto w'Uraia:

7 Be jana Sōlomōn Rioboam: be jana Rioboam Ebaia: be jana Ebaia Esa:

8 Be jana Esa Jōsefat; be jana Jōsefat Joram; be jana Joram Ozaias:

9 Be jana Ozaias Joatham: be jana Joatham Ekaz; be jana Ekaz Hězikaia:

10 Be jana Hězikaia Manasa be jana Manasa Amōn; be jana Amōn Josaia:

11 Be jana Josaia Jékonaia n'awa reri yě egombe z'itcanli sao go Babyilõn.

12 Wao toanlo pa go Babyilõn, be jana Jékonaia Seletiël: be jana Seletiël Zõrobebël:

13 Be jana Zorobebël Ebaiad; be jana Ebarad Ilaiekim: be jana Ilaiekim Ezor.

14 Be jana Ezor Zedök: be jana Zedök Ekim: be jana Ekim Ilaiad:

15 Be jana Ilaiad Iliczar: be jana Iliczar Matao: be jana Matan Jekõb:

16 Be jana Jekõb Josëf, onlomi wi Meri, y'avani Jisu o fwelio, inle; Krai.

17 Imbamba n'imbamba si Ebrean sodu agenda gore Devid, s'vega i igomi ny'imbamba n'imbamba nli nai: avila gore Devid agenda gw'itoanli sao go Babyilon, s'vegagi igomi ny'imbamba n'imbamba nli nai: avila gw'itoanli sao go Babyilõn agenda gore Krai, s'vegagi igomi ny'imbamba n'imbamba nli nai.

18 Njani y'ayanio Jisu Krai nle yenâ. Gw'arimio ngi yě Meri nle Josëf, wao latanaga râ avenio atoeni nli nyeme n'Inlinla ivia.

19 Nle e doana Josëf y'onlomi wě omâmbia, ayivira pangě jena ntyâni, avegagi nli ntyondo yě go tombagě n'iyumbunlo.

EWONJO II.

5

20 N'ò gw'avivage isao meyinâ, vona, Enjel y'Anyambia a y'avieni gore yé go nyilinu, inle, Jeseph ongwa wi David, aria go bönga Meri owanto wê kande eza meza zi re nla yé z'apla gw'inlinla ivia.

21 E be jana ongwa orlomi, kâ fweli ini nyě, inle, JISUS; kande e be sunginla möngi yé gw' be sao.

22 Ya meyinâ vodu y'alendio, yenâ agamba m'awulini Anyambia awulia Profit bia vâ rēti:

23 Vona, izali nyi be dēnga inyeme, e be jana ongwa orlomi, wi be fwelia ini nyě, inle, Emanuel: yi pivia venâ; Anyambia n'azuwe.

24 Be bia nōngv a Jesēf avila go antyavinâ, alendi yē nta wulino yē nle Enjel y'Anyambia; awōnga owanto wě.

25 E miě owanto wě kao ayě jana pa njali yě, nle be fweli yé ini nyě JISUS.

EWONJO II.

1 Ndo gw'ayanio Jisus go Bötleēm yi Judia gw'intyugu s'avogagi Heröd oga, vona, avieni anlaga nlagiē avila go mbera yi tōngwa nkombe go Jerusalem

2 Inle, are gwi o jano go doana oga w'Jisus

kânde azuw' ayeni ogëgëni wě go mbora yi tōngwa nkombe, abia zuwe go savinlě.

3 Gw'ayâgiu Hēröd oga, ayeni njuki, ni Jeruselēm yodu.

4 Gw'alatizě iminisa impolo n'iskraib s'anlaga, be bambiě wao, inle, Krais e be jano gwi?

5 Be bulina wao yě, inle, go Bětleēm yi Judia: kânde prōfit y'arëndi yenâ.

6 Awě Bětleēm gw'inlōngâ nyi Judia, awě aranga nkala nyango gw'inkala impolo si Judia: kânde be bia avila gore wě gâveu mări, yi be kâvenia mōngi yam, Isreěl.

7 Gw'avweli Hēröd avwelia anlaga nlagiě gore yě ntyâria, avambi yě wao polo, inle, egombe zyě z'awonwi ogëgëni.

8 Be tomě wao go Bětleēm, inle; gëndagani kâ butani ongwanla: ja anuw' ajeně, kâ biagani avia bulina miě, kâ miě kěnda go savinlě kě.

9 Gw'ayâginu wao oga, be kěnda wao: vona, ogëgëni w'ayenio wao go mbora yi tōngwa nkombe, be kěnda wo go bosho yao, kao gw'avieni wo avia kumanla swaswâ go mbora y'vegagi ongwanla.

10 Gw'ayeni wao ogëgëni, wa rōndi polo.

11 Gw'avieni wao go nago, ayeni wao ongwana nli ngi yě Meri, be bia dēmba azavinlě: gw'anlungunli wao ipuki sao, w'aveni yě mpago—shika ya tenatena, nle nkeva yi nkanngo nla yimur.

12 Be bulino wao n'Anyambia go nyilinu, nile, avwiniani gore Hēröd, be fwiniya wao gw'inlōngá nyao nli mpānlá nyēnle.

13 Wao kēndaga pa, be bia Enjěl y'Anyambia gore Josef go nyilinu, inle; gumaala kâ bönga onwganla nli ngi yě, kâ kēndaga go Ijīpt, aloaa gogo kao miě бага igamba gore wě: kānde Hēröd e be buta ongwana go jonizě.

14 Be nōngwě awōngi yě ongwā rombe w'e-kēikēi nli ngi yě ogwěra, agēndaga go Ijīpt:

15 Avegagě gogo aḡenda go egombe z'ayuwi Hēröd :Yenā arueni mo rěti agamba m'awulini Anyambia awulina Prōfit, inle; aweli miě ongwani yam avila go Ijīpt.

16 Gw'ayeni Hēröd, inle, ajogolio n'anlaga nlagiě, avendi yě polo: be tomě ayoniza awanla waodu w'vegagi go Bětleēm n'anlōngā modu m'vegagi vāvā, awa w'aluo w'atueni impumi 'mbani nla w'vegagi wi duo wa toa

impumi 'mbani, ongwanja w'egombe z'avambie an'aga nlagie polo.

17 Arueni yo reti ndaga y'awulio nli Jerimaia yi Profit, inle;

18 Go Rama re jaginu pa inyoi ny'idena n'idingo n'iwagi 'volo, Retyel e dena awanli ye, ge ayivira sindi orema, kandenle, wi zyele.

19 Gw'ayuwi Herod, vona, ayenio Enjel y'Anyambia nli Josef go nyilinu go Ijpt.

20 Inle, gumanla, ka bonga ongwa 'keikei nli ngi ye agenda gw'inlonga nyi Isreel kande w'ajuwi w'awutagi emenla z'ongwa 'keikei.

21 Be kumanle awonga ongwâ 'keikei nli ngi ye, avia gw'inlonga nyi Isreel:

22 Ndo gw'ayagi ye, inle, Arkelas ayê re gw'ivenda go Judia gw'inyanga nya rer ye Herod, arieni go kenda gogo: ndo be bulino ye n'Anyambia go nyilinu, agendiage gw'izamba yi Galaili.

23 Be bie aloana go nkala mpolo yi fwelio, inle, Nazeret. yena arueni osao w'agambio nli Iprofit reti, inle, e be fweliago, inle, Nazerit.

1 Vw'intyugu më s'avieni Jõn yi Babtist kam-
binlaga gw'iga nyi Jadia,

2 Awulia, inle; galuniani irëmi yani, kânde
inlõngâ ny'orowa nyi bia piëre.

3 Kânde winâ nli yë o gambio nle Prõfit
Aisaia, inle: Inyoi ny'oma o tonga gw'iga,
gekizani mpânlä y'Anyambia, avanga impânlä
së gore.

4 Jõn imë avegagi n'ingâi së imia yi kam-
ël, nli'otumba w'ebanda g'ona: inyi së n'isak-
ampazyo ñ'olëmbë w'iga.

5 Nle be kënda Jeruselëm, nli Judia wao
du. nli n'bori yëdu y'avegagi vingovingo go
Jördõn, gore yë:

6 W'avaptaizo nli yë go Jördõn, amëma ibe sao.

7 Ndo gw'ayeni yë lfaraisi n'Isadusi sinyenge
si bia gw'ibaptisma së, awulini yë wao, inle:
e! imbamba n'imbamba si tēbombe, mande re
mieza pa nuwe go fanga egunu zi bia?

8 Sambo yanlanli ilõnda yi keka gw'ikalua
s'orëma.

9 Kâ avikiliani go bulia nli irëmi yani, inle:
azuw' are nla Ebrean go rëri yazyo: kânde
mi bulina nuwe, inle, Anyarabia kâ tongunlia

ado minâ awanla gore Ebream.

10 Kânde erem zi dimbinlo g'oramba wi rere: gambënle ereri yedu zi re zi pa jana ilonda imbia, zi teno, awalo g'ogoni.

11 Mi baptaiza nuwe n'angingo gw'ikalua s'orëma: ndo oma o be songa mië, are ngu-lu viaganu nla mië: mi agekize kotë vanga-nle intyozyo satangi së: e be baptaiza nuwe n'Inlinla ivia n'ogoni.

12 O re nli fana go ntyâme yë, e be jambun-lia intye ya pupu, alatiza oresi wë go nag-wë, ndo e be pezya wulu n'ogoni wi re w'an-limo.

13 Be bia Jisus avila go Galaili, agënda go Jördon gore Jön, go baptaizo nli yë.

14 Ndo Jön alegi yë, inle: mi are n'ishâlâ nyi baptaizo nle wë, kâ bia gore mië?

15 Be jivira Jisus awulinë, inle: riga yo nâ-nâ egombe zinâ, kânde yenâ nli ndaga mbia yi denda zuwe orëti wodu. Nli ayivirë yë.

16 Gw'avaptaizo Jisus, azunge dubuë go aningo: vona, orowa w'anlungunlo gore yë, be jenë Inlinla ny'Anyambia nyi sumina ga ibembe, avataminë.

17 Vona, inyoi nyi pila g'orowa, inle: winâ

EWONJO IV.

11

nli ongwani yam onlomi o tōndo miě, o tōndia miě kě.

EWONJO IV.

1 Be kēndizio Jisus gw'iga n'l'inlinla, go dēmbo n'l'ibambo.

2 Be doanlě anya vâ agomi m'intyugu anlai nla agomi m'igwěra anlai, n'ayâgiu yě njanla.

3 Avieni oma dēmba gore yě, awulia, inle: ja owe ongwa w'Anyambia, wulinia ado minâ kalua mpēmba.

4 Ndo be jivirě, awulia, ule: re tēdo pa, inle: oma o loanizo nli mpēmba dadiě, ndo n'igambi yedu nyi pila g'ogwana w'Anyambia.

5 Be bōngo yě n'l'ibambo go nkala mpolo y'orunda, alovi yě go ntyai y'orōndâ wi nago y'Anyambia,

6 Awulině, inle: ja owe ongwa w'Anyambia, voswa go ntye; kânde re tēdo pa, inle, e be sombia lenjěl sě ongwanji wâ; nla go agâ mao si be simbiâ, o vende doka ntyozyo yâ gw'ido.

7 Awulinio yě nli Jisus, inle; re fâ tēdo pa; alēmba Rere Anyambia yâ.

8 Be fã bõngõ yě nl'Ibambo go nomba ndo-ndui mpolo, n'arumini yě anlõngã modu mi ntye yinã nl'ambia mao,

9 Awulině, inle, ya yinã yodu mi be pã yo, ja owa dẽmbia azavinla miě.

10 Ndo be bulinio yě nli Jisus, inle, gẽnda go niumi yam, Setan; kãnde re tẽndo pa, inle, o be savinla Rere Anyambia yã, nla yě dadiě be janjinlo ndã.

11 N'arigo yě nl'Ibambo, vona, lenjel s'avie janjinlě.

12 Gw'ayãgiu Jisus, inle, Jõn atelo go nago y'imianga, agẽndagi go Galaili:

13 Nla arigi yě Nazerět, n'avieni yě aloana go Kepërneũm, baraba nli mbeni gw'inkova si Zẽbulon ni Nẽftelim;

14 Yenã arueni osao w'awulio nli Prõfit Aisaiã rěti, inle;

15 Inlõngã nyi Zẽbulon nla inlõngã nyi Nẽftelim, go nkova yi mbeni, go bosho yi Jõrdõn, Galaili y'ijẽntail,

16 Anlaga w'aloani go mpiri w'ayeni ozange ompolo, nla gore mõngi w'aloani gw'inlõngã nl'iviri ny'ijuwa, ozange w'abonwi.

17 Egombe mě zo vakili Jisu nli kambinla.

nla go buia, nle, galuniani orëma; kânde inlõngâ ny'orowa nyi bia piëre.

18 Gw'agëndiagë g'ozamba wi mbeni yi Galaili, ayeni yë awa rere avani, Saimõn o vweliago inle Pitër nla Andru ongwâ reri yë, wi dura eiowa go mbeni, kânde wao ijónisi y'evëřë.

19 Awulinë wao, inie; zongani mië, mi be panga nuwe ijónisi y'anlaga.

20 Nli azunge tigi wao lowi yao, n'azongë.

21 Gw'arigi yë mbora më, ayeni yë awõngwe awënle avani, Jemes ongwa wi Zëbaidi, nli Jõn ongwâ reri yë, g'owatanga ongwango, gore Zebaidi reri yao, wi sõnga lowi yao; awwelië wao.

22 Nli azunge tigi wao owatanga nla reri yao, w'azongë.

23 Avingwavingwagi Jisu go Galaili yodu, anlënja gw'inago sao s'Anyambia agambinla ntyango mbia y'inlõngâ ny'orowa, nla yinga inkani sodu gore anlaga.

24 Nle agëndi elumi zë go Siria yodu; avagi wao mõngi w'avegagi n'anlõngâ m'inkani amenge, n'inkaizya, nli mõngi w'avegagi n'abambo, nli mõngi w'avegagi nli ranlie, nli mõngi w'avegagi nli pâlzi, ayingi yë wao.

25 N'azongo yě n'anlaga wenge avila go Galaili nli Dikapolis, nli Jěruselēm nli Judia, nla go bosho yi Jördön.

EWONJO V.

1 Gw'ayeni yě inlaga inyenge, avandi yě go nomba: Gw'aloani yě tu, ongili wě w'avieni gore yě:

2 Anlunguuli ogwani wě, anlenja wao, inle:

3 Mõngi wi re lěngělě g'orěma, wi savinlo; kânde inlõngâ ny'orowa nyao

4 Mõngi re n'ambâga, wi savinlo; kânde wi be sindio irěma.

5 Mõngi wi re ikěndekěnde, wi savinlo; kânde wi be jiga intye.

6 Mõngi wi jâgâ njanla n'eshove g'oretì, wi savinlo; kânde wi be jora:

7 Mõngi re nkěngâ, wi savinlo; kânde wi be děnga nkěngâ.

8 Mõngi wi re n'irěma yi nkěre, wi savinlo; kânde wi be jena Anyambia.

9 Mõngi panga amenje, wi savinlo; kânde wi be fwelio, inle, awanla w'Anyambia.

10 Mõngi wi kâmbizo g'ongwanja w'orětì, wi savinlo; kânde inlõngâ ny'orowa nyao.

11 Anuwe savinlo, ja anlaga w'atâwa nuwe

n'pagambiza nuwe nli bulia igambi yedu ive gore nuwe mberiolaga g'ongwanji wam.

12 Yenani mbia, kâ tōndani polo: kânde ipi sani si re sipolo g'orowa: kânde yenâ agâmbizagi wao Iprōfit s'alonga.

13 Anuwe nli ezanga zi ntye. Ndo ja ezanga z'amana onigi wě, zo kâ fâ dēnga onigi sě? zi zye ishâlâ nycēnle, ndo kao go falo gw'igala, n'ayaro n'anlaga.

14 Anuwe nli ozange wi ntye. Nka' mpolo anlimbanla, yo go nomba.

15 Anlaga w'anlunge ojo, n'azoliza wo g'otondo, ndo g'ongwanga, kâ wo pa ozange gore anlaga waodu wi re go nago.

16 Ozange wani wi ga loane 'buwi gore anlaga, kâ wao jena ijanjiuli sani imbia, n'azumilia Reri yani yi re g'orowa.

17 Arangani, inle, mi abia go jiliza ivanga geni Iprōfit: mi bia go jiliza, ndo go kekiza.

18 Kânde rēti mi bulinia nuwe, kao orowa nli ntye y'apiagana, idādā imâri vanganle mengo nyango y'aviagani avila gw'ivanga, kao modu m'akekizo.

19 Gambenle omedu o be jona imâri ny'ampanga amango minâ, n'anlenja anlaga yenâ.

e be fwelio ongwango gw'inlnögâ ny'orowa: ndo omedu o be janja nli nënja mo, e be fwelio ompolo gw'inlōngâ ny'orowa.

20 Kânde mi bulinia nuwe, inle, kao oreti wam w'apiagana oreti w'iskraib, n'ifaraisi, anuwe ayingili gw'inlōngâ ny'orowa.

21 Anuw' ajāgiu, inle, awulio egombe 'longa, inle; ayona: nla omedu o jona, e be jēkēlio.

22 Ndo mi bulitia nuwe, inle, omedu o bendinia ongwâ reri yě, ndaga fō, e be jēkēlio: ndo omedu o bulina ongwâ reri ye, inle, nkēndě, e be bago gore anērâ: ndo omedu o bulia, ule, edāsu, e be kēnda go elongo z'ogoni.

23 Gambēnle ja ow' abaga ipi sâ go âlter, n'ayonginlia gogo, inle, ongwâ reri yâ are ndaga nla wě: rīga ipi sâ gogo go âlter, agēndaga, alonge teniza ndaga mě, n'ongwâ reri yâ: kâ vanga bia go pa ipi sâ.

25 Reniza mpungu yâ gore oma dowalowa nla wě nēganēga, ja o kēnda nla yě go n'pānla: e vende pā gore oma jēkēlia, kâ oma jēkēlia pā gore eromizē: kâ falo go nago y'inianga.

26 Kēti mi bulinā, inle, o gāgwa vāvâ kao owa pa modu.

27 Anuw' ajâgiu, awulio, inle; anlanla n'anto wingani.

28 Ndo mi bulinia nuwe, inle, omedu o pona owanto go tōngině, gamběle anlanli nla yě nli ntyondo yě.

29 Ja intyâ nyâ inlomiě ny'akwezâ, rokuna nyo: kânde re mbia vâ wě, inle; evi zâ emâri z'apera, ndo aranga, inle; okuwâ wodu wi falo go elongo z'ogoni.

30 Ja ogâ wâ onlomiě w'akwezâ, rena wo, kâ fala wo: kânde re mbia vâ wě, inle; evi zâ emâri z'apera, ndo aranga okuwâ wodu wi falo go elongo z'ogoni.

31 Awulio, inle, omedu o tomba owanto wě, kâ yě pě ezango z'itombo.

32 Ndo mi bulinia nuwe, inle; omedu o tomba owanto wě, kao ndaga y'inana, e bandizě: onlomi yedu o jomba o re tombo pa, e lauda.

33 Anuw' avâ jâgiu, inle; mōngi egombe 'longa w'awuli, inle; Aranga orango wâ sinoka, ndo lenda irango ya gore Anyambia.

34 Ndo mi bulinia nuwe, inle; aranga orango du: aranga n'orowa: kânde wo nli eka z'Anyambia.

35 Aranga nli ntýe. kânde yo nli mbôra yi jaro ndě agolo: aranga nli Jerusalem, kânde yo nli nka' mpolo y'ogâ' mpolo.

36 Aranga orango n'wonjo zâ, kânde o vangize orue omâri pupu vanganli viaviâ.

37 Ndo igambi nvani nyi ga leane, inle; ih ih, nyawě nyawě: kânde ezame du zi piagana mimi zi pîa gw'ibe.

38 A'uw' ajagiu, inle; awulio, inle: intyâ vw'intyâ, inâ kě vw'inâ.

39 Ndo mi bulinia nuwe, inle; avwinizani omâ mbe: ndo omedu o bolâ iwugu nyâ inkaniě, vw'nizě imari kě.

40 Ja omedu abele sâzizâ, awönginá ngâi koto yâ, vè kě ngâi yâ mpole.

41 Omedu o pangâ kěnda nla yě nanda mâri, gěnda nla yě mbani.

42 Lavia omâ bambiâ: nla gore yě o bele sungo nli wě, awiza.

43 A'uw' ajagu, inle; awulio, inle; rōnda oma o re nla wě baraba, anlumba oma o dowalowa nla wě.

44 Ndo mi bulinia nuwe, inle; rōndani mōngi wi dowalowa nla nuwe, zavintlani mōngi sava nuwe, lendani mbia gore mōngi wi numba nu-

we, n' agambinlani gore mōngi wi tāwa nuwe, agambiza nuwe.

45 Yeā gambēnle anuwe doana awanla wa reri yani yi re g'orowa: kande e panga nkoste ye tōngwa gor'ave n'avia, anlagiza mingo gore anlaga via n'anlaga ve.

46 Kānde ja nuw' atōada mōngi wi tōnda nuwe, ipa 'nde si re n'auwe? Ipūblaikan kē si denda egālani mē mu?

47 Nla ja nuw' asanguna awōngi yani dadiē, anuwe deada aude viaganu n'amari? Ipūblaikan kē si denda egālani mē mu?

48 Loanani avia, ga nta re Reri yani yi re g'orowa ar'ombia.

EWONJO VI.

1 Vandaminani idavi sani, alaviani go azyo m'anlaga, go jeno, aza nānā anuwe azyele nla sipa sa Reri yani yi re g'orowa.

2 Ndo ja o denda idavi sā, ar'ngiza oreru go bosho, ga nte denda ombia 'gwana gw'i-nago s'Anyambia, nla go agala, inle; kâ wao doana n'ombia w'anlaga. Rēti mi bulinia nuwe, inle; wi re n'ipi sao.

3 Ndo ja o denda idaviā, ariga ogā wā onyantwē mia nte denda ogā wā o. nōmiē.

4 Yenâ kâ idavi sa doana n'iyumbunlo; nla Reri yâ yi jena n'iyumbunlo, ayëmě be daviâ g'obwi.

5 Nla ja o kambinla, aloana egalani ga ombia 'gwana: kânde wi tonda kambinla kumaula pa gw'inago s'Anyambia, nla go amarakanlo m'agala, inle; wi ga yeno n'anlaga. Reta mi bulinia nuwe, inle; wi re n'ipi sao.

6 Ndo ja o kambinla, yinginla go nântye yâ, ja ow'anunja igugi nyâ, gambinla Reri yâ yi re gw'iyumbunlo: nla Reri yâ yi jena gw'iyumbunlo, e be pa g'obwi.

7 Ndo ja nuw' akambinla, agambani egamba nyambia, ga nte denda anlôngâ: kânde wi tanga, nle; wi be jâgano n'ikambi sao sipolo:

8 Ndo aloanani ga wao: kânde Reri yani a. o ya yi re ula nuwe ishalâ, anuw' avambiage râ.

9 Ndo gambinlani yenâ: Reri yazyo yi re g'orowa, ini nya nyi ga loanle orunda:

10 Riga inlôngâ nya bia: ntöndini yâ yi ga yango go ntye ga nte dendo yo g'orowa.

11 Va zuwe alenlâ winâ inyi sazyo si ntyug'weddu.

12 Vogina zuwe gw'impani sazyo imbe, ga nte pogina zuwe mōngi wi denda zuwe isao imbe.

13 A'oanla zuwe go nōmbā, ndo romba zuwe go agamba 'mbe. Kande inlōngā nli ngulu n'ina ivolo iyā egombe zodu. Amēn.

14 Kande ja nuw' apogina anlaga n'impani sao imbe, Reri yani y'orowa e be pogina nuwe kš.

15 Ndo ja anuw' avogina anlaga n'impani sao imbe, Reri yani anyeza impani sani 'mbe.

16 Ja nuw' adoana auya, aloanani ga ombia 'gwana n'ozyo w'ekēva: Kānde wi feviza azyo mao go jeno n'anlaga, inle; wi doana anya, Rēti mi bulinia nuwe, inle; wi rē n'ipi sao.

17 Ndo ja o doana anya, gila agali go ewonjo zā, n'ayovunla ozyo wā.

18 Ka ayeno n'anlaga, inle; o doana anya, ndo nli Reri yā yi re gw'iyumbunlo: nla Reri yā yi jena gw'iyumbunlo, e be pā g'obwi.

19 Agenjani aniva gw'ikuwi yani go ntye, gore eshenginlabama nli nyanga yi bundakania, nla gore ifwi yi jona inago ayufa.

20 Ndo genjani anivi mani g'orowa, gore

zyele eshenginlabama nli nyanga bundakania, nla gore ifwi yi jona inago n'ayufa:

21 Kânde gore anivi mani, gogo be doana orëmi wani kë.

22 Ojo w'okuwa nle intyâ. Ndo ja intyâ nvâ ny'ajena mbiambië, okuwi wâ wodu wi re ralia n'ozange:

23 Ndo ja intyâ nyâ ny'adoana ive, okuwi wâ wodu wi re ralia nli mpiri: Mpiri meyä yi re mpolo!

24 Zyele oma janjinla rere mbani; kân 'e kâ numba mâri, kë tōnda mâri: aza nânâ, kâ doana nli mâri, kë pëdia mari. Anuw' ayanjinli Anyambia nli mamōn vâ nyōngâ më mu.

25 Ndo mi bulinia nuwe, inle; avikiliani emënlâ zani, ya yi be nyo nuwe, vanganli ya yi be jōngo nuwe: aranga ké g'okuwi wani, ya yi be noanlo nuwe. Emënlâ zi zye viaganu n'inya, n'okuwa viaganu n'inlamba?

26 Vonani inyâni s'orowa: kande si bënla, so kë si tena, so kë si kenja gw'inago, ndo Reri yani y'orowa e nyeza so; Anuw' azye viaganu nla so?

27 Mande o re gore nuwe o re kâ jonga kiubit mâri gw'idavi së n'ipikilia?

28 Ez'ande zi pikilio nuwe gw'inlamba? Vonani alanga u'orove nte felia mo: mi janja, mo kë mi penla igâli:

29 Ndo mi bulinia nuwe, inle; vanganli Söl-omöu gw' ivendi nyë nyodu e bâraga g'imâri venâ.

30 Sambo ja Anyambia abâria amanli m'orove mi re nlenlâ winâ, mélé m'afalo g'ogoni, avârië nuwe viaganu; O anuwe y'ijivira jaugo?

31 Sambo avikiliani, inle; ande zi be nyozuwe, vanganli ande zi be jöngo zuwe, ge ande zi be noanlo zuwe?

32 Kânde ya yinâ yodu yo buto n'anlônga: ndo Reri yani y,orowa avoro, inle; anuw' are n'ishâlâ nli ya yinâ yodu.

33 Ndo go alonga wutani inlônga ny'Anyambia n'orëti wë, gambënle ya yinâ yodu yi be kundo nuwe.

34 Sambo avikiliani vâ mélé, kânde mélé yi be pikilia ya yëmë. Ya ve yi ntyugu yi re kwëkwë vâ yo.

EWONJO VII.

1 Ayčkëliani, gambënle anuwe be jëkëlio.

2 Kânde ijëkëlia si jëkëlio nuwe, anuwe be jëkëlio n'ijëkëlia më: nla egënizo zi kënizo

nuwe, zi be fã kenizo gore nuwe.

3 Ande zi jenã ongwã mběi wi re gw'intyã ny'ongwãngi yã, ndo o pona erere zi re gw'intyã nyãmě?

4 Ge awě kã bulinia ongwãngi yã sě, inle; mi tomba ongwã mběi gw'intyã nyã, ndo, vona, erere zi re gw'intyã nyãmě?

5 Awě, ombia 'gwana! Longe tomba erere zi re gw'intyã nyãmě, gamběne ow' njena 'bwi go tomba ongwã mběi gw'intyã ny'ongwãngi yã.

6 Alaviani eza z'orunda gore imboa: awalani ado mani ambia go azyo m'ingoa: si vende jara mo gw'intyozyo, avã fwiza awãnja nuwe.

7 Vambiani, gamběne zi be po nuwe: wutani, gamběne anuwe be děnga: Lokani, gamběne nyi be nungunlo nuwe.

8 Kãnde omedu o bambia, e bõnga; nla yě yi buta, e děnga; nla gore yě o doka, nyi be nungunlo.

9 Vanganli mande o re gore nuwe o re ja ongwani yě abambi yě mpěmba, e be pě ido?

10 Vanganli abambiě evěre, e be pě owamba?

11 Ja nuw,ave avoro pe ya via gore awani yani, kã poro Reri yani yi re g'orowa e be

pá ya via gore mõngi wi bambiě?

12 Sambo yâma yodu yi belo nuwe, inle; anlaga wi ga yanjinla nuwe, lendani yenâ kě gore wao, kânde yinâ nle ivanga n'Iprõfit.

13 Yinginlani g'ompombana ongwango: kânde omponibana wu r'ompolo, mpânâ yi re ompozyu yi kěnda gw'ijiliza: n'awenge wi jinginla yo.

14 Kânde ompombana wu r'ongwango, mpânâ yi re zowa yi kěnda go eměnlâ; wakwě wi děnga yo.

15 Vandaminani Iprõfit sinoka, si bia gore nuwe n'ingâi s'adâambe, ndo go garegare yao wao nlima yi re gaso

16 Gw'ilondi yao anuwe be mia wao. Anlaga wi dula ilondi imbia gw'inongo, ge ifig gw'ifalifa?

17 Yenâ re ereri yedu evia zi jana ilondi mbia: ndo erere ve zi jana ilondi mbe.

18 Erere evia zi zye ngulu yi jana ilondi mbe, nlâ erere ve z'ayanli ilondi mbia.

19 Erere yedu zi re z'ayanla ilondi mbia zi teno, awalo g'ogoni

20 Gamběnle gw'ilondi yao anuwe be mia wao.

21 Aranga omedu o bulinia miě, inle; Rera, Rera, e be jinginla gw'inlongâ ny'orowa: ndo oma o denda ntöndini ya Reri yam yi re g'orowa.

22 Awenge wi be bulinia miě go ntyugu mě, inle; Rera, Rera, azuwe pa kambinla gw'ini nyâ, nl'aromba abambo gw'ini nyâ, nla gw'ini nyâ azuw'adendi isao imienge imamo?

23 Gambënle ni be bulinia wao, inle; mi pa mia nuwe: lubuani gore miě anuwe yi jonaga ampanga.

24 Gambënle omedu o jâgâ agambi mami minâ, nl'alenda mo, m'be jeně egâlani ga oma w'imia, o nlogi nagwě gw'ido:

25 Nl'an'lâgi ningo, nl'avieni ntonda, nl'avevini ompunga, awola go nago mě, kâ y'arugwa; kânde y'avegagi gw'ido.

26 Nla omedu o jâgâ agambi mami minâ, kâ alenda mo, e be jeno egâlani ga oma otewu, o nlogi nagwě go ntyëngě:

27 Nl'anlâgi ningo, nl'avieni ntonda, nl'avevini ompunga, nl'awola go nago mě, nl'arugwiyo: itugwa mě s'avegagi sipolo.

28 Nli arueni egombe z'amënizi Jisu agamba minâ, anlaga w'amami inënji sě: kânde anlënji wao ga oma o re nl'inyanga, ndo aranga

1 Gw'azumini yě avila go nomba, sinkândâ simpolo s'azongi yě.

2 Vona, avieni o jâgâ ngâlani, n'azavinlě yě, inle; Rera, ja ow'ajivira; awě kâ panga miě pupu.

3 N'Parombinli Jisu ogâ, agotě, awulinia inle; mi ajiviri, loanla pupu, nla arolizo yě ngâlani yě nyóngâ mo.

4 Nle be bulinio yě nli Jisu, inle; vona, awulina oma, ndo gëndaga, kâ tuminia oku'wâ gore mñisě, ava ipa s'azombi Mozes, go tuminia wao.

5 Gw'awonwě go Kepüneŭm, avieni Sěntiuriõn gore yě, agweně inkâlâ, awulia, inle;

6 Rera, nyongo yam are bu go nago ayuwi okuwa awâgâ, e jena nkaizya mbe.

7 Awulino yě nli Jisu, inle; mi bia arolizě.

8 Ayiviri sentiuriõn, awulia, inle; Rera, mi azyele inyanga nyi re wě kâ jinginla go nag'wam: ndo gamba igamba dadiě, gamběle nyongo yam yi be tola.

9 Kânde miě oma o sombio, mi sombia isâzya kě; mi bulinia oma winâ, gëndaga, kâ yě këndaga: nla gore omâri, yogo, kâ yě bia,

nla gore nyongo yam, lenda zinâ, kâ yě den-
da zo.

10 Gw'ayâgiu Jisu yenâ amami, awulinia wao
w'azongi yě, inle; rěti mi bulinia nuwe, inle;
mi pa děnga ijivira polo yenâ go Īsreěl.

11 Mi bulinia nuwe, inle; awenge wi be bia avi-
la go tǒngwa nli nkombe, nla go kwa yo'
aloana tu nla Ebream nla Aisak nla Jekōb
gw'inlǒngâ ny'orowa:

12 Ndo awanla w'inlǒngâ wi be toambo go
mpiri y'igala; gogo be doana edingo nli nkě-
gěra y'anâ.

13 Awulini Jisu sěntüriǒn, inle; gěndaga, ga
nta re wě jivira pa, ga loanlè yenâ gore wě,
nli aroli nyongo yě gw'igwěra nyi nkâla mě.

14 Gw'ayinginli Jisu go nago yi Pitěr, ayeni
yě ngwe y'owanto wi *Pitěr* are bu e jâgâ ifwĩ:

15 Nli agoti yě ntyâme yě, n'alubuwi ifwĩ:
anlǒngwě, ayanjinli wao.

16 Gw'ayili owenja w'avagi gore yě awenge
w'vegagi n'abambo, aroambi yě anlinla n'i-
gambi nyě, arolizě mǒngi y'vegagi nkaini
waodu;

17 Yenâ arueni eza z'agambio nli Aisaia yi
Prǒffit, inle; awǒngi iděli sazye, n'azindini

inkaini sazyo.

18 Gw'ayeni Jisu inkân 'á simpolo kombinlé pa, azombi go kěnda go ntye mări.

19 Nli avieni skraib mări, n'awulině, inle; Rera, mi be songâ mbori yedu yi kendo ndâ.

20 Jisu awulině, inle; imbinji si re n'impogoni, inyâni s'orowa si noga akundu, ndo on-gwa w'onlomi azye nli mbora yi dimbinla ewonjo zě.

21 Omâ 'mări go egândâ zě awulini yě, inle; Rera, riga mi donge kěnda n'avěnla reri yam.

22 Ndo Jisu awulině, inle; zonga miě, kâ tiga bende běnla bende yao.

23 Gw'agweni yě go elende egândâ zě z'azongě.

24 Vona, avieni ogula ompolo go mbeni, yenâ arueni elende z'arâ jili nli,ikeva ndo anlalagi.

25 N'avieni egândâ zě gore yě, ayěmě, awuli wao, inle; Rera' zunginla zuwe: azuw' apera!

26 Awulini yě wao, inle; ande zi tia nuwe polo, O! anuwe y'ijivira ijango? Nli anlöngwě alega ompunga nli mbeni, nli arueni oděmbě ompolo.

27 Ndo anlaga w'amani, inle; onlõngâ wo mande winâ! kânde vanganle ompunga nli mbeni yi jâginu yě.

28 Gw'awonwě go ntye mări, gw'inlongâ ny'Igürgesin, anlomi avani w'alatani nla yě, w'arneni nl' abambo avila go abe, reria volo, kâ aviaganla oma go mpânlä meyanâ.

29 Vona, w'arongi' inle; ishâla ande nyi re zuwe nla wě, Jisu ongwa w'Anyambia? O bia venâ go jeniza zuwe azili, egombe viaga rã?

30 Avegagi bo nlâ wao ipa ny'ingoa nyi nya.

31 Abambo m'agweně inkâlâ, inle; ja o tomba zuwe, riga zuwe kě, jinginla gw' ipa ny'ingoa: awulini yě mo, inle; gëndagani.

32 Gw'agâgwi mo m'ayinginli gw'ipa ny'ingoa; vona, ipa ny'ingoa nyodu ny' agendi nli ngulu, azumini mbora y'olõnga go mbeni nl' ayuwa nl' aningo.

33 Ndo mõngi y' anyezagi so w'awangi agëndagi wao go nkala, awulia ntyango yodu, nla ongwanja w' anlomi w' avegagi nl' abambo.

34 Vona nkala yodu y' agâgwi go datana nli Jisu; gw' ayeni wao yě, w' agweně inkâlâ, inle; e ga lubuwe gw' intye sao.

1 Gw'agweni yě go elende, alaliě, n'avieni go nkali yěmě.

2 Vona, w'avagi gore yě onlomi o yuwi okuwa awâgâ, nanla pa g'odo. Gw'ayeni Jisu iji-iviri sao, awulině onlomi o yuwi okuwa awâgâ, nle; ongwanta, zindita kânde ibe sâ s'apogino wě

3 Vona, Iskraib sinyěwâ s'agambi wao nla wao, inle, e blasfima.

4 Gw'amieni Jisu ipikili sao, awuli, inle; cz'ande zi pikilio isao imbe gw'irěmi yani?

5 Kânde ande zi re dĕla kwě, go bulia, inle; ibe sâ s'anyczoz wě, mbě go bulia, inle; gumanla kâ kĕndaga.

6 Ndo go mieza nuwe, inle, ongwa w'onlomi are, nli ngulu go ntye go nyeza ibe, gambĕ-nle awuli yě gore oma o juwa okuwa awâgâ inle; gumanla, wōnga inano nyâ, agĕnda go nag'wâ.

7 Agumanlĕ, agĕnda go nag'wě.

8 Ndo gw'ayeni mkândâ yenâ, w'amami nla azuminia Anyambia, o veni onlōngâ wi ngulu gore anlaga.

9 Gw'agâgwi Jisu avila gogo, ayeni onlomi are tu gw'ibōnga oba, im nyě nli Matiu, awu-

jiniě yě, inle; zonga miě. Nl'akumanli azongě.

10 Arueni, Jisu doana pa gw'inya go nago, vona, ipüblaikan sinyenge n'anlaga ve w'avieni aloana tu nla yě n'egândâ zě

11 Gw'ayeni Ifaraisi yenâ, w'awulini egândâ zě, inle; Ande zi nye reri yani n'ipüblaikan n'anlaga ve?

12 Ndo gw'ayâgiu Jisu awuhně wao, inle Mõngi re mbiambiě wi zy'ishâlâ n'oganga ndo mõngi jâgâ.

13 Ndo gëndagani kâ nlěngani nta re ndaga yinä: mi bela nkěngâ, ndo aranga ijirinya;-kânde mi bia go fwelia avia, ndo ave, gwi kalunia s'orěma.

14 Nle be bia egândâ zi Jõn gore yě, awulia, inle; ande zi re zuwe n'Ifaraisi siadinla njanla polo, ndo egândâ zâ zi sindinla?

15 Nle be bulinio wao pli Jisu inle: awanla wi nago y'ijombano wao kâ doana ambâga, Ja nlemi o bia jomba are gore wao? ndo intyugu si bia, egombe zi be bõngo nlemi o bia jomba avila gore wao gamběle wi be sindinla njanla.

16 Zye oma o sõnga mběi y'onlomba ongwanla g'onlomba olungu, kânde yo meyanâ y'asongo yi jona olungu, kâ ijarua penda.

17 Anlaga kě wi fela itutu inyânla gw'imbutě inungu, aza nânâ, imbutě si juwa, kâ itutu jiranla, kâ imbutě bundakania: ndo wi jira itutu inyânla gw'imbutě inyânla, kâ yo vani penjavenjo.

18 Gw'awulině wao isao yinâ, vona, avieni enlami, azavinlě, awulia, inle; ongwanli yami ongwanto atoeni agě juwa: ndo yogo, aralia ogâ wâ gore yě, gamběnlē e be doana.

19 Agumanli Jisu, azongě, nla egândâ zě.

20 Vona, owanto o yiranlago ntyina igomi ny'impuna n'impuma mbani, avieni go niu-mi yě, agotě g'ogombinlo w'onlambi wě.

21 Kânde awuli nli ntyondo yě, inle; mi tâ kota onlambi wě dadiě, mi be tola.

22 Ndo Jisu avwizi, ayeně yě, awulia, inle, ong' wami, zindinla, ijiviri sâ s'atolizâ. Aroli owanto mě go egombe mě.

23 Gw'avieni Jisu go nago y'enlami, ayeni yě mōngi jemba, kâ anlaga panga nyōngâlě,

24 Awulině wao, inle; veriani miě, kânde ongwanto e pa juwa, ndo e nana. Nli azyčli wao yě.

25 Ndo gw'agâgunio anlaga, ayinginlě, agotě go ntyame, arongwi ongwanto.

26 Elumi mě z'agěndi gw'inlǒngâ nienyânâ nyodu.

27 Gw'agěndi Jisu avila vâvâ, anlomi apâku avani w'azongi yě, arongagi awulia, inle; yena zuwe ekěva, ongwa wi Devid.

28 Gw'avieni yě go nago anlomi w'apâku w'avieni gore yě, awulinio wao nli Jisu, inle; anuwe jivira, inle; miě ka dendiza yenâ? Awulini wao yě, ih, Rera,

29 Nle be kotě antyâ mao awuli yě, inle; gante jivira nuwe, ga loane yenâ gore nuwe.

30 Nli arlungwe antyâ mao. Awulini wao polo, inle; vandaminani, amia oma yo.

31 Ndo gw'agěndi wao w'awuli elumi zě gw'inlǒngâ menyânâ nyodu.

32 Gw'agâgwi wao gw'igala, vona, w'avagi gore yě onlomi re imamu avegagi n'Ibambo.

33 Gw'arombo Ibambo, imamu ny'agambi; nli amami inkândâ s'aulaga, awulia, inle; pa jeno yenâ go Īsreël.

34 Ndo Ifaraisi s'awuli, inle; e tomba Abambo gw'ina ny'oga w'Abambo.

35 Nli agěndagěndiagě gw'inkala impolo n'i-nyango sodu, něnjaga gw'inago s'Anyambia sa-o, n'awulia ntyango mbia y'inlǒngâ, n'ayinga

nkani yedu nli nkaiz' yedu gore anlaga.

36 Ndo gw'ayeni yě inkândâ ayeni yě wao n'ekêva, kânde w'azyugio avazangana g'adâmbemi re mi zye n'oma o penjavenja mo.

37 Nie be buliniē egânda zě, inle; inya rēti si re sijenge go ntyaga, ndo mongi wi janja wi re awěwâ.

38 Sambo gambinlani oma o nivi ntyaga go toma mōngi wi janja go ntyaga.

EWONJO X.

1 Gw'avweli yě egânda, igomi ny'anlaga n'anlaga vani, aveni wao ngulu yi tombaga n'Abambo minanga, ayinga nkani yedu nli nkaiz' yedu.

2 Ndo ana m'egândâ zě zi tomo mi minâ: olonga Saimōn o fwelio, inle; Pitěr, nla Andru ongwângi yě.

3 Jemz ongwa wi Zébaidi, nli Jōn ongwa reri yě: Filīp nli Bartōlomiū Tōmas nli Matiu yi pūblaikan: Jemz ongwa wi Alfiūs, nli Lēbaiōs o fweliago, inle; Tadaioš:

4 Saimōn yi Keueanait nli Judas Īskaraiōt, o yonizě.

5 Igomi ny'anlaga n'anlaga vani winâ w'aromio nli Jisu, n'azombio wao, inle; agendani

go mpânâ y'ljëntail, nla go nkala mpolo yedu yi Semaraitan ayinginlani.

6 Ndo râ këndeni go adambe mi re pera pa mi nago yi Isreël.

7 Gëndani kâ kambagani, inle; inlõngâ ny'orowa nyi shusha piere.

8 Yingani mõngi re nli nkaini, yâmbuniani mõngi re nli gâlani, rongunliani bende, rombani abambo; anuw' abõngi sijona fõ, vani sijona fõ kë.

9 Awutani shika yatenatena, nlâ yapupu, nlâ nyenlië, gw'ipuki sani:

10 Nlâ ipuka s'inya go mpânâ yani, nlâ koto mbani, nlâ intyozyo satanga, nlâ nkâgu: kânde oma o janja are n'inyanga ny'inyi së.

11 Nkala mpolo yedu vanganli nyango yi be këndo nuwe, vambiani o re n'inyanga vâvâ, nla aloana vâvâ, kao anuw' akëndaga.

12 Ja nuw' ajinginla go nago, wogizani yo.

13 Ja nago yi re n'inyanga, amenje mani mi ga loane go yo; ndo yi zye inyanga, amenje mani mi ga vwinie gore nuwe.

14 Ndo omedu o be doana awõnga nuwe, nlâ ayâgâ agambi mani, ja nuw' atiga nago me-yânâ vanganli nkala mpolo, valani ombuwutu

gw'intyozyo sani.

15 Rēti mi bulinia nuwe, inle; ya yi ntyugu y'ijekelio, yo ka sindinlo n'lnlōngā nyi Sōdōm nli Gomōra, viaganu nli nka' meyanā.

16 Vona, mi toma nuwe g'adambe go gare-gare yi ulima; loanani sambo imia ga iwamba, nli ukengā g'abembe.

17 Vaudaminani anlaga; kānde wi be piua nuwe gore aner, wi be siwaga nuwe gw'inago s'Anyambia sao;

18 Anuwe be bago kē gore igāven n'aga, g'ongwanji wam, go mieza wao n'ljēntail.

19 Ndo ja w'akotiza nuwe, a vikiliani mi be kambo nuwe, vanganli nte be kamba nuwe, kānde yi be po nuwe egombe mé, nta be kamba nuwe.

20 Kānde aranga nuwe kamba, ndo inhlna nya Reri yani, nyo kamba n'anuwe.

21 Nla ongwāngwě e be kotiza ongwāngi yě gw'ijuwa, nla rere ongwānla; awanla wi be jomanlaga izāmbi yao, ayoniza wao.

22 Anuwe be numbo n'anlaga waodu g'ongwanja w'ini nyam; ndo o be sindinla go ntyai; e be sunginlo.

23 Ndo ja w'akāmbiza nuwe go nkala yina,

wangani go nyēnle. Kānde rēti mi bulinia nuwe, inle; anuwe be mēniza inkala impolo si Īsreēl, kao ongwa w'oulomi abia.

24 Oma nēnga azye viaganu nla oma o nēn jē, nla nyongo viaganu nla reri yē.

25 Re kwēkwē vā oma nēnga doana g'oma o nēnjē, nla nyongo ga reri yē: Vonde Rere yi nago e fw'lio, inle; Bielzebut; kâ poro mōngi yi nag' wē?

26 Ariani wao sambo; kānde zye zāma zi re puge pa zi re zi be bonwa; nli yumbunlo zi re zi be mio.

27 Nte bulinia miē nuwe go mpiri, gambinlani yo g'obwi; nla nte jâgâ nuwe go aroi, yo be kambinlo nuwe gw'imianjaimianja yi-nago.

28 Ariani wao wi re kâ jona okuwa, ndo w'alēngi ngulu yi jona inliala; ndo rā tia yē o re kâ jona yo vani, inliala n'okuwa g'ogoni.

29 Intyâli mbani si kolo nli pite mâri? Nli mâri y'avoswi go ntye, ge Reri yani amia.

30 Ndo itue s'ewonjo zani sodu si re tango pa.

31 Ariani sambo; anuw' are ijona viaganu n'intyâli sinyenge.

32 Omedu sambo, o be mēma miě go azyo m'anlaga, ayě be mēmo mie kě g'ozyo wa Reri yam yi re g'orowa.

33 Ndo omedu o be danda miě go azyo m'anlaga, mi be dandě kě g'ozyo wa Reri yam vi re g'orowa.

34 Araugani, iale; mi abia go pina amenje go ntye; mi bia go pina amenje, ndo okwara wiwâra.

35 Kânde mi abieni go panga ongwâ nloni nli reri yě, go doana ndowa; n'ongwanto nli ngi yě; n'owanto wi jomba nli ngwe y'onlom'wě.

36 Nli mōngi wi dowalowa n'oma, mōngi yě.

37 Oma o tōnda rere nîa ngwě viaganu nla miě, azye n'inyanga gore miě, nla oma o tōnda ongwâ onloni, nîa ongwâ onwanto viaganu nla miě, azye n'inyanga gore miě.

38 Omedu o re awōnga krusi yě, n'azonga miě, azye n'inyanga gore miě.

39 Omâ dēnga emēnla zě e be periza zo, nla oma o periza emēnlâ zě gw'inyangi nyam, e be dēnga zo.

40 Oma o bōnga nuwe, e bōnga miě kě; nla oma o bōnga miě e bōnga oma romi miě.

41 Oma o bōnga prōfit gw'ina nyi prōfit, e be

bõnga ipa si prõfit, nla oma o bõnga omâ mbia gw'ina ny'omâ mbia, e be bõnga ipa s'omâ mbia.

42 Ja omedu o be jõnja omâri gore awango winâ ingongo ny'angingo mi nkõi dadiě, gw'ina ny'ongili, rěti mi bulinia nuwe, inle; e be periza ipi sě.

EWONJO XI.

1 Arueni, Jisu suliza pa nli sombia mõngi yě, igomi n'aulaga vani, agěndiagě avila vâvâ, go něnja nla go kambinla gw'inkali sao impolo.

2 Ndo gw'ayâgiu Jõn go nago y'imianga ijanja si Krai, aro mi anlagi wě avani, a wulině yě, inle;

3 Awě nli yě yi bia, mbe azuwe ga venginle ongwěne?

4 Nl'ayiviri Jisu, awulině wao, inle; gěndagani kâ buliniani Jõn nte jãgâ nuwe, nli nte jena nuwe.

5 Mõngi y'apâku wi fâ jena, kâ nlema kěnda: kâ gâlani tola: kâ mõngi mpože jãgâ: kâ bende tongunio: kâ lěngěle kambinlo ntyango mbia gore wao.

6 Omedu o re agwezo nli miě, e savinlo.

dio go Södöm, y'alingi koanga g'owenja wa nlënlâ winâ.

24 Ndo mi bulinia nuwe, inle; ntye yi Södöm yi be sindinla g'owenja wi jëkelio, viaganu n'awě.

25 Go egombe mezânâ Jisu ayiviri awulia, inle; Akewa, o Rera, onlivi w'orowa nli ntye, kânde o yumbunli isao yinâ gore möngi w'imia, n'ipivia, n'aruminia yo gore këikëi.

26 Yenâ kë, Rera, kânde yenâ jeno mbia gore wě.

27 Yama yodu yi po miě nli Reri yam; nla zye oma o mia ongwa 'ulomi, kao Rere; nâ 'medu o mia Rere, kao ongwanla, nla yě gore omedu o be tuminia ongwanla arumini yě.

28 Yogoni gore miě anuwe du yi janja nla aroanlo alire, m'be jawiza nuwe.

29 Wöngani mpangi yam gore nuwe, anlënga nla miě, kânde mi are kende kende, nli nkëngâ go ntyondo, gambële anuwu be dënga ijâwa gw'irëmi yani.

30 Kinde mpangi yam yi re dëla, iroanlo nyam nyi re javura.

EWONJO XIII.

1 Go egombe më z'agëndi Jisu aviagana gw'i-

nl'imbamba sinâ? Si r'egâlani g'awanla wi re doana pa gw'igolino, n'avwelia indego sao;

17 Awulia, inle; azuw' atongi, ndo anuwe pa jina; azuw' adoani nuwe anibâga, ndo anuwe pa dena.

18 Kânde Jön avieni anya ge ayõnga; kâ wao bulia, inle; are n'Onyambe.

19 Ongwa w'onlomi avieni nyagaga nli jõnga, kâ wao bulia, inle; vona, oma w'inyeni, nli nyõngi ive; ndego yi pũblaikan n'anlaga ve: ndo imia so re mbëmi n'awanli wë.

20 Nle be pakilië go sëmbe inkali mpolo gore ijanji së ipolo dendo pa, kânde wi kalunia irëmi yao.

21 Azili gore wë, Korezin! Azili gore wë, Bëthsaida! kânde kânle ijanji polo s'alendo gore nuwe, s'alu s'adendo go Taiër nli Sайдõn, w'agalunie irëmi yao olingo la, n'onlamb ombë Pombu.

22 Ndo mi bulinia nuwe, inle; Taiër nli Sайдõn wi be sindinla g'owenja w'ijëkëlio, viaganu n'anuwe.

23 Nla wë Kepürneüm, yi re suminio pa ko-anga g'orowa, o be shonio g'ogoni; kânde kânle ijanji polo s'ayanjo gore wë, s'alu s'aden-

dio go. Södöm, y'alingi koanga g'owenja wa niënlâ winâ.

24 Ndo mi buliaia nuwe, inle; ntye yi Södöm yi be sindinla g'owenja wi jëkelio, viaganu n'awě.

25 Go egombe mezânâ Jisu ayiviri awulia, inle; Akewa, o Rera, onlivi w'orowa nli ntye, kânde o yumbunli isao yinâ gore möngi w'i-mia, n'ipivia, n'aruminia yo gore këikëi.

26 Yenâ kě, Rera, kânde yenâ jeno mbia gore wě.

27 Yama yodu yi po miě nli Reri yam; nla zye oma o mia ongwâ 'nlomi, kao Rere; nla medu o mia Rere, kao ongwanla, nla yě gore omedu o be tuminia ongwanla arumini yě.

28 Yogoni gore miě anuwe du yi janja nla aroanlo alire, n'be jâwiza nuwe.

29 Wöngani mpangi yam gore nuwe, anlënga nla miě, kânde mi are kendekende, nli nkëngä go ntyondo, gambënte anuwe be dënga ijâwa gw'irëmi yani.

30 Kiale mpangi yam yi re dëla, iroanlo nyam nyi re javura.

1 Go egombe më z'agëndi Jisu aviagana gw'i-

n'imbamba sinâ? Si r'egâlani g'awanla wi re doana pa gw'igolino, n'avwelia indego sao; - 17 Awulia, inle; azuw' atongi, ndo anuwe pa jina; azuw' adoani nuwe ambâga, ndo anuwe pa dena.

18 Kande Jõn avieni anya ge ayõnga; kâ wao buha, inle; are n'Onyambe.

19 Ongwa w'onlomi avieni nyagaga nli jõnga, kâ wao bulia, inle; vona, oma w'inyeni, nli nyõngi ive; ndego yi pũblaikan n'anlaga ve: ndo imia so re mbëmi n'awanli wě.

20 Nle be pakiliě go sěmba inkali mpolo gore ijanji sě ipolo dendo pa, kânde wi kalunia irěmi yao.

21 Azili gore wě, Korezin! Azili gore wě, Běthsaida! kânde kânle ijanji polo s'alendo gore nuwe, s'aluó s'adendo go Taiěr nli Sайдõn, w'agalunie irěmi yao olingo la, n'onlamb ombe n'ombu.

22 Ndo mi bulinia nuwe, inle; Taiěr nli Sайдõn wi be sindinla g'owenja w'ijěkělio, viaganu n'anuwe.

23 Nla wě Kepūrneùm, yi re suminio pa konga g'crowa, o be shonio g'ogoni; kânde kânle ijanji polo s'ayanjo gore wě, s'aluó s'aden-

ny'abonwi gore nuwe.

29 Vanganli oma kâ jinginla sě go nago y'onlomi wi ngulu, n'awönginlě anivi mě nli ngulu, kao adonge kora onlomi wi ngulu? gamběnlē akwěra nag' wě.

30 Ayě yi re kaula miě, e sira miě; nla yě o re kenja nla miě, e pazangana.

31 Sambo mi bulinia nuwe, inle; fwemi yedu nli blasfimi yedu si be nyezo anlaga; ndo go blasfima inlinla ivia yi be nyezo anlaga.

32 Nla omedu o kamba igamba nyi sira onywa w'onlomi, nyi be nyezo yě; ndo omedu o kamba azira inlinla ivia, yi be nyezo yě, aranga go ntye yinâ nlâ go ntye mâri kě.

33 Vanganli vangani erere evia n'ilondi yě imbia; aza nânâ vangani erere eve, n'ilondi yě imbe; kânde erere zi mio n'ilondi yě.

34 O mbamba yi tebombe! anuw' ave, anuwe kâ kamba agamba mbia sě? kande avila go ya yenge yi re g'orěna, ogwana wi kamba.

35 Omâ mbia go ya via yi re g'orěma, e бага ya via; n'omâ mbe, go ya ve, e бага ya ve.

36 Ndo mi bulinia nuwe, inle; egamba nyambia yedu zi be kambo n'anlaga zi be sâzizo wao go ntyugu y'ijekelio.

jáŕá inyoi nyé go agala.

20 Okongolia wi re tukia pa e be maguna wo, n'otutu wi liněn e be nima wo, kao atom' ijekelio gw'ikeva.

21 Anlôngá mi be bekina ini nyé.

22 Nli avagio gore yě oma o vegagi n'Ibambo, ipáku n'imamu, nli arolizě yě; yenâ aru- eni oma w'ipáku n'imamu agambě ayené.

23 Anlaga waodu w'amami, n'awulia inle; winâ aranga ongwa wi Devíd?

24 Ndo gw'ayagiu Haraisi, w'awuli, inle; eza zinâ zi tomba abambo, kao n'evemba z'abambo.

25 N'Pamieni Jisu ipikili sao, awulině wao inle; inlông' wedu nyi keránla, nyomě nyi pazangano. Nli nka' mpolo yedu ntyâ nago yi bangwano y'aloali.

26 Nla ja ibambo ny'atomb' ibambo, nyi bangwana nyomě. inlôngá nyě nyo kâ doana sě?

27 Nla ja mi atomba abambo nli ngulu yi Bilzebul, nli ngulu ya maude yi tomba awaali yavi mo⁷ sambo wi be doana môngi jékèlia nuwe.

28 Ndo ja mi atomba abambo nli ngulu y'In- lina ny'Ayambia, gamběnle inlôngá ny'orowa

ny'abonwi gore nuwe.

29 Vanganli oma kâ jinginla sě go nago y'onlomi wi ngulu, n'awönginlé anivi mě nli ngulu, kao adonge kora onlomi wi ngulu? gamběnlé akwěra nag' wě.

30 Ayě yi re kanla miě, e sira miě; nla yě o re kenja nla miě, e pazangana.

31 Sambo mi bulinia nuwe, inle; fwemi yedu nli blasfuni yedu si be nyezo anlaga; ndo go blasfima inliula ivia yi be nyezo anlaga.

32 Nla omedu o kamba igamba nyi sira ongwa w'onlomi, nyi be nyezo yě; ndo omedu o kamba azira inlinla ivia, yi be nyezo yě, aranga go ntye yinā nlā go ntye mări kě.

33 Vanganli vangani erere evia n'ilondi yě imbia; aza nānā vangani erere eve, n'ilondi yě imbe; kānde erere zi mio n'ilondi yě.

34 O mbamba yi tebombe! anuw' ave, anuwe ká kamba agamba mbia sě? kānde avila go ya yenge yi re g'orěma, ogwana wi kamba.

35 Omā mbia go ya via yi re g'orěma, e бага ya via: n'omā mbe, go ya ve, e бага ya ve.

36 Ndo mi bulinia nuwe, inle; egamba nyambia yedu zi be kambo n'anlaga zi be sázizo wao go ntyugu y'ijěkělio.

jágâ inyoi nyě go agala.

20 Okongolia wi re tukia pa e be máguna wo, n'otutu wi liněn e be nima wo, kao atom' ijěkělio gw'ikeva.

21 Anlǒngâ mi bė bekina ini nyě.

22 Nli avagio gore yě oma o vegagi n'Ibambo, ipaku n'imamu, nli arolizě yě; yenâ aru- eni oma w'ipaku n'imamu agambě ayeně.

23 Anlaga waodu w'amani, n'awulia inle; winâ aranga ongwa wi Devíd?

24 Ndo gw'ayagiu Ifaraisi, w'awuli, inle; eza zinâ zi tomba abambo, kao n'evemba z'abambo.

25 N'pamieni Jisu ipikili sao, awulině wao inle; inlǒng' wedu nyi keranla, nyomě nyi pzaag so. N'i nka mpolo yedu ntyâ nago yi bangwano y'aloanli.

26 Na ja ibambo ny'atomb' ibambo, nyi bangwana nyo...ě, inlǒngâ nyě nyo kâ doana sě?

27 Nla ja mi atomba abambo nli ngulu yi Bilzebul, nli ngulu ya mande yi tomba awanli yani mo? sambo wi be doana mǒngi jěkělia nuwe.

28 Ndo ja mi atomba abambo nli ngulu y'In- linla ny'Ayambia, gamběnle inlǒngâ ny'orowa,

yo ntevo, jâmbunlo pa, kěkizo pa.

45 Nli kěndaga nyo, awōnga anlinla amě-
nle orōgeno ambe viaganu nla nyo, nli jingi-
nla mo aloana gogo, nli ya nūwunla ſ'oma
mewânâ y'avegagi ve viaganu nla gw'alonga.
Yenâ be doana kě gore mbamba mbe yinâ.

46 Ndo gw'agambiagě n'anlaga, vona, ngi
yě n'awōngi yě w'agumanli gw'igala, avela
go kamba nla yě.

47 Ndo awulinio yě n'oma, inle; vona, ngi
yâ n'awōngi yâ wi kumanla gw'igala, avela
go kamba nla wě.

48 Ndo ayivirě awulinia oma o wulině, inle;
ngwe yam mande? n'awōngi yam mande?

49 Arumini yě ogâ wě gore egândâ zě, awu-
lia, inle; vonani, ngwe yami n'awōngi yami.

50 Kânde omedu o be denda njiviri ya Reri
yam yi re g'orowa, oma mě nle ongwângi
yami onlomi, n'ongwângi yami owanto, nli
ngwe yam.

EWONJO XIII.

1 Ntyugu mě agěndi Jisu avila go nago, aloa-
nlě g'ozamba wi mbeni.

2 Alatani sinkândâ simpolo gore yě, yenâ
agweně go elende, aloana tu, agumanli nkândâ

yodu g'ozyěgě.

3 Agambi yě isao imienge gore wao nli gâmba, inle; vonani, oma o nyěnya ilonda, agëndagi go nyěnya.

4 Gw'anyěnyě, imiěwâ y'avoswi g'ozamba wi mpânâ, avwiemi inyâni anya yo.

5 Imiěwâ y'avoswi gw'imborâ s'ado, gore yi děnga irâi imienge; azunge tuwuni irôngâ, kânde yi pegaga n'irâi imienge, ayomi yo.

6 Ndo gw'arôngwi ukombe y'avieni, nla kânde yi pegaga n'iramba, y'ayomi.

7 Ndo imiěwâ y'avoswi go arěndě; kâ arěndě poma avuga yo.

8 Ndo imiěwâ y'avoswi g'orâi ombia; ayaaa ilonda, omâri nkama, omâri agomi orowa, omâri agomi araro.

9 O re n'aroi go jâgâ, e ga yâgâ.

10 N'avwiemi egândâ awulině, inle; ande zi kâmbâ wao gâmba.

11 Ayivirě awulině wao, inle; kânde re po pa nuwe go mia ayumbunlo m'inlôngâ ny'orowa; ndo gore wao zye po pa.

12 Kânde omedu o re, e be po; kâ yě doana nli yenge: Ndo omedu o re azyele, vanganli zi re nla yě, zi be bõngino yě.

13 Yenâ kâmba miě wao gâmba, kânde go jena wi jena, nla go jâgâ wi jâgâ, wao kě wi kotiza.

14 N'igamba nyi pröfit Aisaia nyi bia gore wao, inle; gw'ijâgâ anuwe be jâgâ, ndo anuwe be kotiza; nla gw'ijena anuwe be jena, kâ anuw' ayena.

15 Kânde irěma y'anlaga winâ y'apâmi, n'aroi mao mi re dira gw'ijâgâ, n'antya mao wi re mo nunja pa; wi vende jena n'antya mao, nli jâgâ n'aroi mao, nli kotiza n'intyondo sao, n'agalunia, kâ mi atoliza wao.

16 Ndo antya mani ni savinlo, kânde im jena, n'aroi mani, kânde mi jâgâ.

17 Kânde rěti mi bulinia nuwe, inle; Ipröfit sinyenge n'anlaga via w'aveli go jena ya yi jeno nuwe, kâ w'ayeniza, nla go jâgâ ya yi jâgo nuwe, kâ w'ayâgâ yo.

18 Sambo yâgâni egâmba za oma o nyěnya ilonda.

19 Go jâgâ omedu igamba ny'inlõngâ, kâ yě agotiza nyo, gamběnlē Onyambe wi bia bõnga eza z'anyěnyo g'orěmi wě; winâ nle oma o nyěnyo g'ozamba wi mpânâ.

20 Ndo o nyěnyo go mbora y'ado, ayě nle

o jâgâ igamba, agotiza nyo něganěga n'l'imbja:

21 Ndo azye n'l'oramba ayěmě, ndo e doana ongwâ lingo wakwě; ndo go bia njuki ge ikâm-bizo gw'inyanga ny'igamba, gamběnle akwezo.

22 Ayě kě o nyěnyo go arěndě nle o jâgâ igamba, kâ inaka si ntye yinâ, n'l'itemiza s'aniva taga igamba, kâ ny'ayana.

23 Ndo o nyěnyo g'orâi ombia, ayě nle o jâgâ igamba n'agotiza nyo: e jana kě ilonda, avanga, imiěwâ nkama, imâri agomi orowa, imâri agomi araro.

24 Egâmb' emâri z'agâmbi yě wao, inle; inlõngâ ny'orowa nyi re ga oma o nyěnyi ilondi mbia go ntyagi yě: 25 ndo gw'anlanli anlaga, oma o dowalowa nla yě avwieni, anyěnya ilondi mbe gw'imbja, agěndiagě.

26 Ndo gw'avweli orõngâ, ayani 'londa, nli aruwuni ilondi mbe kě.

27 Gw'avwieni inyongo s'omâ nivi nago; awulini wao yě, inle; o zye nyěnye ilondi mbia go ntyagi yâ? ndo y'aděnga ilondi mbe gwi?

28 Nli awulně wao, inle; oma o dowalowa nla miě, ayě denda ndaga yinâ. Awulnio yě n'inyongo, inle; o bela zuwe kěnda aguminia yo?

29 Ndo awuli yě, inle; nyawě; ja nuwe ve kumima ilondi mbe, anuwe vende toduna ilondi mbia kě.

30 Rigani yo imbani poma nyöngâ mo, kao egombe zi be teno yo z'abia; go egombe zi tena, mi be bulinia möngi tena, inle; guminiani ilondi mbe go alonga, agora yo ata go pezya yo; ndo guminiani ilondi mbia go nago yi penjavenjo mié inya.

31 Egâmb' emâri z'agâmbi yě wao, inle; inlöngâ ny'orowa nyi re ga ongwâ 'londa wi müstard, w'aböngö n'l'oma avënla go ntyagi yě;

32 Wi re rëti ikönga viaganu n'l'ilonda yodu; ndo ja w'apoma, wi re ipenda viaganu nli yerere yi bënlo yodu, agalua rere, yenâ kâ inyâni s'igönu bia anlanla go ampari më.

33 Egâmb' emâri z'agâmbi yě wao, inle; inlöngâ ny'orowa nyi re ga lëvën yi böngö n'l'owanto ayumbunla yo go itondo y'impëmba iraro, kao yodu y'aduma.

34 Ya yinä yodu y'agambio nli Jisu gore nkändä nli gâmba, e kamba nla wao egâmba fö;

35 Yenâ avwieni osao w'agambio nli pröfit, inle; mi be nungunla ogwani wam nli gâmba; mi be

kâgunia ya y'ayumbunlo avila gw'avakili intye.

36 Nle avwinizi Jisu nkândâ, nl'ayinginlě go nago, avwieni ongili wě gore yě, awulia, inle; mieza zuwe egâmba z'ilondi mbe yi ntyaga.

37 Ayivirě awulině wao, inle; ayě o nyěnyi ilondi mbia nle ongwa w'onlomi.

38 Ntyaga nle ntye; ilondi mbia nle awa w'inlôngâ; nâo ilondi mbe nle awa w'Ovambe.

39 Oma o dowalowa onyěnyi, yo nle Ovambe; itena nle ntyai yi ntye: môngi tena nle Injěl.

40 Ga nta be kuminia ilondimbe avezyo g'ogoni; yenâ be doana go ntyai yi ntye yinâ.

41 Ongwa w'onlomi e be toma Injěl sě; kâ so kuminia avila gw'inlôngâ nyě ya yodu yi kweza, nla wao wi deada ibe.

42 Kâ wao falo go nago y'ogoni; gogo be doana edingo, nli nkègěré y'anâ.

43 Egombe mě anlaga via wi be bamba ga nkombe gw'inlôngâ nya Reri yao. O re nl'aroi go jâgâ, e ga yâgâ!

44 Inlôngâ ny'orowa nyi re kě ga shika yi re jumbunlo pa go ntyaga, yi děngo nl'oma, kâ yě jumbunia; ula vâ'mbia mě e kěnda agola yâma yodu yi re nla yě, agola ntyaga mě.

45 Inlôngâ ny'orowa kě nyi re ga oma w'a-

golo o buta ado ambia:

46 O re ja adënga ido imâri nyi jona polo, e kënda agola yâma yodu yi re nla yě, go kola nyo.

47 Inlõngâ ny'orowa nyi re ga elowa zi pungo go mbeni, aguminia onlõng' wedu.

48 Zi re ja z'ajonia, wi dura g'ozyëgë, aloanla tu, avinja via gw'itondo, ndo ve yi falo.

49 Yenâ be doana go ntyai yi ntye: Ienjël si be bia agera ave avila gor' avia,

50 Kâ wao falo go nago y'ogoni: gogo be doana edingo nli nkëgëřë y'anâ.

51 Jisu awulini wao, inle; anuw' akotizi ya yinâ yodu? wao wulinë, inle; ih, rera.

52 Nli awulinë wao, inle; sambo skraibi yedu yi re nënjo pa g'ongwanja w'inlõngâ ny'orowâ, are ga oma o nivi nago, o бага yâma gw'igumbi nyë yânla nli lungu.

53 Arueni Jisu suliza pa gâmba yinâ, alubuë vâvâ:

54 Gw'avwieni yë gw'inlõngâ nyëmë, anlënjë wao go nago y'Anyambia yao; yenâ amami wao, awulia, inle; imia sinâ nl'ijanji polo si pila gwi?

55 Winâ aranga ongwa w'okëngëkëngë? ngi yë e fwelio, inle; Meri, nl'awa reri yë anlëmi

Jems nli Joses, Saimón nli Judas?

56 Nl'awa reri yě anto wi doana nla zuwe? ndo ya yinâ yodu yi re nla oma winâ yi pila gwi?

57 Agwezo wao nli yě. Ndo Jisu awulini wao, inle; Pröfit e dëngëlio kao gw'inlôngà nyëmě, nla go nag' wëmě.

58 Nl'ayanjě ijanja sipolo gogo kânde wi jivira.

EWONJO XIV.

1 Go egombe mezânâ z'ayâgiu Hëröd yi Titrark elumi zi Jisu,

2 Nl'awulině inyongo sě, inle; winâ nle Jön yi Baptist; atongwi avila gw'ijuwa; lemba volo yi dendo ndě,

3 Kânde Hëröd aluo akoti Jön, agorě, avelě go nago y'imianga g'ongwanja wi Hërodias owanto wi Filip y'ongwângi yě.

4 Kânde Jön awulině, inle; zye mbia vâ wě go böngě.

5 Ndo gw'avelě jonizě, arieni anlaga, kânde w'ayeniagě ga Pröfit.

6 Gw'avwieni ntyugu y'ayanio Hëröd, ongwan to wi Hërodias ayinagi go garegare yao, nl'aröndia Hëröd.

7 Vâvâ avanganli yě nl'orango go pě ezâmedu zi be bambio ndě.

8 Ndo gw'awulinio yě nli ngi yě, awuliě, inle; va miě ewonjo zi Jõn yi Baptist go epěle.

9 Nle be jena oga ekěva; ndo g'ongwanja w'orango nla wao nyagage nla yě, azombi yě zo go po.

10 Nle be tomě areniza ewonjo zi Jõn go nago y'imianza.

11 Nl'avagio ewonjo zě go epěle, nl'avo gore ongwâ owanto nl'avwagi yě zo gore n ɣi yě.

12 Nl'avwieni ongili wě awõnga okuwa, avě nla wo, agěndaga awulinia Jisu.

13 Gw'ayâgiu Jisu, alubuwě vâvâ nl'owatanga agěnda go mbora yi zye anlaga piěre, wao anka; ndo gw'ayâgiu inkândâ s'azongi yě nli ntye avila gw'ink' impolo.

14 Gw'agěndagi Jisu ayeni yě nkândâ mpolo, ayeni yě wao ekěva, nl'arolizě mõngi yao w'avegagi nli nkani.

15 Ndo gw'ayili owenja ongili wě w'avwieni gore yě, awulia, inle; mbora yinà yi zye anlaga piěre nli egombe z'apiagani: vwiza inkândâ kâ wao kěnda gw'inkala, nl'agolina ikuwi yao inya.

16 Ndo Jisu awulini wao, inle; w'arõnde kěnda; vani wao go nya.

17 N. awulini wao yě, inle; azuw' azye venâ

kao amonga mi mpemba atani nli věřě vani.

18 Awuli yě, inle; vwagani yo venâ gore niě.

19 Nl'azombi yě inkândâ go doana tu go amani, nl'awõnga amonga mi mpemba atani nli věřě vani, nl'avona g'orowa, azavula, ayaruna nl'ava amonga gore ongili, nl'ongili nkândâ.

20 Nl'anyeni waodu, nl'ayori wao; nl'awõngini wao nkizi y'arigani igomi ny'itondo nl'itondo imbani raliě.

21 Ndo mõngi mesâ w'anyeni w'vegagi vâ ntausen s'anlomi ntyani, nl'anto nl'awanla.

22 Ndo Jisu azunge pangi ongili wě go kwe-na g'owatanga, nla go kěnda go bosho go ntye mari, go fwinižě inkândâ.

23 Ndo gw'avwinižě inkândâ avandi yě go nomba, ayě anka, go kambinla. Ndo gw'ayih owenja, avegagi gogo, ayě anka.

24 Ndo owatanga w'aluwo w'atueni g'orõnga gare nli tombinlo nl'ikeva, kânde ompunga w'vegagi akoma.

25 Ndo ayenjina, Jisu avwieni gore wao, kěnda go mbeni nl'agolo.

26 Gw'ayeni ongili ayeně e kěnda go mbeni nl'agolo, w'aratamini, awulia, inle; Inlinla! nl'awogini wao nl'itia.

27 Ndo Jisu azunge kamba nla wao, inle; zindiulani, nle miě, ariani.

28 Nle be jivira Pitër, awulia inle; Rera, ja nle wë, vwelia miě bia gore wë go mbeni.

29 N'awuliě, iule; yogo. Ndo gw'azumini Pitër avila g'owatanga agëndi yě go mbeni n'agolo go kända gore Jisu.

30 Gw'ayeni yě ompunga ompolo, arieni; n'a-vakilia go dâmina, arongi yë, inle; Rera, roliza miě.

31 N'azunge tombinli Jisu ogâ wë, agotě, awulině, inle; awë y'ijivira ijaango, ez'ande zi re o dowa mpaga n'orema?

32 Gw'agweni wao g'owatanga ayeki ompunga

33 Ndo mǒngi w'avegagi g'owatanga w'avwi eni azavinlè; awulia, inle; rëti awë ongwanla w'Anyambia.

34 Gw'alali wao w'avwieni gontye yi Gën-esarët.

35 Ndo gw'amieni mǒngi mbora meyanâ ami-ě, w'aromini gw'inlǒngâ menyânâ nyodu, n'a-vaga mǒngi y'avegagi nli nkaini waodu gore yě;

36 N'agweně inkâlâ, wi ga gotě vanganli g'o-gombinlo wi ngâi yë; udo waodu w'agoti w'a-rolu du mbiambiě.

MATIŪ.
EWONJO XV.

1 Nle be bía Iskraib n'Ifaraisi gore Jisu s'avili go Jeruselem, awulia, inle;

2 Ande zi bundakania ongili wâ ntyali y'a-nër ? kande wi jovunla agâ mao, ja w'anya inya.

3 Ndo ayiviri awulině wao, inle; ande kě zi bundakania nuwe ivanga ny'Anyambia nli ntyali yau?

4 Kande Anyambia azombi, inle; luba rere nli nwge: nla yě o tawa rere ge ngwe, e ga yuwe ijuwa:

5 Ndo anuwe bulia, inle; omedu o bulinia rere ge ngwe, inle; orunda, n'ezâmedu zi re wě kâ denga nla miě, kâ yě aluba kě reri yě ge ngi yě.

6 Yenâ re nuwe bundakania pa ivanga ny'Anyambia nli ntyali yani.

7 Imbiagwana! rěti nt'avâgino nuwe nli Aizaia, inle;

8 Mõngi sinâ wi shusha piěre nla miě n'ogwani wao, n'aluba miě n'inlumbu yao, ndo orěmi wao wi re bo gore miě.

9 Ndo wi savinla miě vâ nyawěnyawě, kânde iněnji sao nle isombia s'anlaga.

10 Nle be fweliě nkândâ, awulině wao inle. yâgâni agotiza!

11 Aranga eza zi kenda g'ogwana zo feviza oma, ndo eza zi kâgwa g'ogwana, zo feviza oma.

12 Nli avwieni ongili wë, n'awulině, inle; O voro, inle; Ifaraisi, gw'ajaga wao igamba, w'akwezo?

13 Ndo ayiviri awulia, inle; owöng' wedu wi re Reri yam y'orowa e pa bënla, wi be toduno.

14 Rigani wao vâva: wao apâku mi këndia apâku: ndo ja apâku m'akëndia apâku, mo ambani mi be poswa gw'ivemba.

15 Nle be jivira Pitër awulině, inle; mieza zuwe egâmba zinâ.

16 Nl'awuli Jisû, inle; anuwe kë anuwe pa kotiza?

17 Anuwe pa kotiza, inle; ezâmedu zi kenda g'ogwana zi jinginla gw'iwumu, agâgwa?

18 Ndo yâma yi kâgwa g'ogwana yi pila go ntyondo, yinâ yo feviza oma.

19 Go nytondo pila ipikil' ibe, ijona 'nlâga, inana n'anto wingani, ebandania, ijufa, iberinla, iblasfimia;

20 Yinâ nle ya yi feviza oma, ndo go nya agâ m'ayovunlo, avweviza oma.

21 Nl'alubui Jisu vâvâ, agênda gw'inkova si

Taiar nli Saidõn.

22 Ndo, vona, owanto wi Kenian avwieni avila gw'inkova më n'arongi yě gore yě, awulia, inle; vovina miě, O rera, ongwa wi Devïd! ongwanli yami owanto e jena nkaizya mbe n'Onyambe.

23 Ndo e jivirě igamba. N'pavwieni ongili wě avambiě, inle; vwinizě, kânde e tonga go niumi yazyo.

24 Nle be jivirě awulia, inle; mi tomo kao go adambe n'averi mi nago yi İsreël.

25 Nle be biě azavinlě, inle; rera, nlungunla miě.

26 Ndo ayiviri awulia, inle; zye kwěkwě go bõnga inya s'awanda, awala so gore imboa.

27 N'pawuliě, inle; rěti, rera, ndo vanganli imboa si nya nkizi yi poswa avila go tavoro ya rerevënle yao.

28 Nli ayiviri Jisu awulini yě, inle; eh owanto wě, njiviri yâ yi re mpolo! yi ga loane nla wě nte belâ. Ndo ongwaali yě owanto aroli gw'igwěra më.

29 Nle be dubua Jisu vâvâ avwia piëre nli mbeni yi Galaili; nli avandi yě go nomba, aloana tu gogo.

30 Nl'avwieni sinkândâ simpolo gore yě w'av-
vegagi nli mǒngi nlema, nl'apâku, nl'amamu,
nla mǒngi wi re tenia pa agolo, nl'amari awenge;
alimbinla wao go agolo mi Jisu, nl'arolize wao.

31 Yenâ amami inkândâ, gw'ay ni wao ama-
mu mi kamba, nli mǒngi re tenia pa agolo
mi shǒngana, nlema yi kěnda, nl'apâku mi
jena: nl'azumini wao Anyambia yi Isreël.

32 Nle be fwelia Jisu ongili wě gore yě, awu-
lia, inle; mi pogina nkândâ, kânde ntyugu
ntyaro w'aloanli nla miě, w'azya nli eza zi
nya: ndo m'be fwiziza wao nli njanla; wi ven-
de kwa sikě go mpanlâ.

33 Nl'awulino yě nl'ogili wě inle; gweni be
dēnga zuwe iaya ijenge gw'iga si joriza onlōn-
gâ wi nkândâ?

34 Nl'awulinio wao nli Jisu, inle; anuw' are
among' amia? nl'awuli wao, inle; orōgeno; nli
ye vère yakwě.

35 Nl'azombi yě inkândâ go doana tu go ntye.

36 Nle be hǒngě amonga orōgeno nl'evère,
ava akewa, nl'ayaruna mo, ava gore ongili
wě, kâ ongili pa nkândâ.

37 Nle be ya waodu, ayora. Nli'awōngini
wao nkizi y'arigani itondo orōgeno raliě.

38 Ndo mõngi w'anyeni w'vegagi ntausen s'anlaga nai, tomba re pa anto n'l'awanla.

39 Awwinizě inkândâ agwena g'owatanga, awwia gw'imbora si Magdela.

EWONJO XVI.

1 Ifaraisi n'l'sadusi kě s'avwieni alěmbě, avambiě go tuninia wao elemba avila g'orowa.

2 Ndo ayiviri awulině wao, inle; nkolu anuwe bulia, inle; owenja ovia, kânde orowa wi re tenatena.

3 Ibanga, owenja ove n'lěnlě winâ; kânde orowa wi re tenatena ul'ipinda. O imbiagwana! anuwe kâ mieza ozyo w'orowa, ndo anuw' amiezě lemba yi gombe?

4 Mbamba mbe n'l'ebandaniě, yi bela buta elemba; ndo elemba zi be po yo, kao elemba zi pröfit Jona. N'parigě wao agěndaga.

5 Gw'agěndi egândâ zě go ntye mări, w'alewani go bönga mpěmba.

6 Ndo Jisu awulini wao, inle; vonani kâ bandaminani lěvën y'Ifaraisi n'l'sadusi.

7 Ndo awuli wao nla wao, inle; kânde azuw' awönga mpěmba.

8 Ndo gw'amieni Jisu awulini wao, inle; ez'ande zi bulio nuwe anuwemě, acuwe y'i jivira

jango, inle; kângânde azuwe bönga mpëmba?

9 Anuwe pa kotiza, anuwe pa jonginlia amonga atani m'intausen s'anlaga tyani, n'i-
tondo imia y'awöngio nuwe?

10 Nlâ amonga orögeno m'intausen s'anla-
ga nai, n'intondo imia y'awöngio nuwe?

11 Ez'ande zi re nuwe agotiza, inle; mi kam-
ba nla nuwe ongwanja wi mpëmba, inle; van-
daminani lëvën y'lfaraisi n'Isadusi?

12 Nle be kotiza wao, inle; e pa bulia, in-
le; vandaminani lëvën yi mpëmba, ndo *van-*
daminani inënja s'lfaraisi n'Isadusi.

13 Ndo gw'avwieni Jisu gw'imborä si Kai-
seria yi Filíp, avambi egandâ zë, inle; anla-
ga wi bulia, inle; mië ongwanla w'onlomi, *mië*
mande?

14 Nle be bulia wao, inle; awëwâ wi bulia
inle; Jön yi Baptist, awëwâ Ilaias, amâri Jë-
rimaia, ge omâri w'lpröfit.

15 Awulini wao, inle; ndo anuwe bulia mië
mande?

16 Nle be jivira Saimön Pitër, awulia, inle;
awë nle Krai, ongwanla w'Anyambia, yi doana.

17 Nle be jivira Jisu awulinë, inle; awë savin-
lo Saimön Bar Jona, kânde aranga ozyonli

nli ntyina y'atuminiâ, ndo Reri yam yi re g'orowa.

18 Ndo mi buliniâ, inle; awě nle Pitěr, gw'i-do nyina m'oe noga tyěrtyi yam, n'agugi m'ogoni m'ageve yo.

19 Ndo m'be pã ishape s'inlõngã ny'orowa; nla ezãmedu zi be dirio ndã go ntye, zo kě zi be dirio g'orowa: nla ezãmedu zi be puruno ndã go ntye, zo kě zi be puruno g'orowa.

20 Nle be buliě awulinia egãndã zě, inle; w'awulini omedu, inle; ayě nle Krais.

21 Avila go egombe mě avakili Jisu go tuminia egãndã zě, inle; e ga gěnde go Jěruselēm, azindinla yãma yenge gore aněrõ n'imĩnisě impolo n'Iskraib, ayono, ndo be nõngwě ntyugu yi ntyaro.

22 Nle be bõnga Pitěr awõngě, avakiliã sěmbě, inle; aranga nãnã, Rera, zinã zi be bia gore wě.

23 Nle be kegwě awulinia Pitěr, inle; gã-gwa go niumi yam, Setan! awě kweza miě, kãkã o pãkilia isao y'Anyambia, ndo kao isao y'atãga.

24 Be bulia Jisu gore ongili wě, inle; ja om' a-bele kěnda nla miě, e ga landě oku'wě, aro-

mbinla Krusi yě azonga miě.

25 Kânde omedu o bele sunginla eměnlâ zě, e be periza zo: nla omedu o periza eměnlâ zě gw'inyangi nyam, e be děnga zo.

26 Kânde ande zire omaka děnga ja aděnga ntye yodu, averiza inlini nyě? ge oma kâ pa sě gw'ipengakania s'inlini nyě?

27 Kânde onganla w'onlomi e be bia n'i-venda nya Reri yě nla lenjěl sě: gamběle e be pa omedu nte dendě.

28 Rěti mi bulinia nuwe, re awěwâ wi doana vėnâ, wi be demba ijuwa, kao w'ajena onganla w'onlomi e bia gw'inlõngâ nyě.

EWONJO XVII.

1 Ndo viaganu ntyugu orowa Jisu awõngi Pitěr nli Jems nli Jõn ongwângi yě, awwagi wao gw'igonu-nyi nomba ndondui, wao anka.

2 Ndo agalui go azyo mao nla ozyo wě w'ajambui ga nkombe, nla ingâi sě s'avegagi pupu ga ongwěi.

3 Ndo, vona, Mozės nla Ilaias w'awowuni gore wao, agamba nla yě.

4 Nle be jivira Pitěr agamba gore Jisu, inle; Rera, re mbia go zuwe doana vėnâ: Ja ow'ajivira, azuwe ga noge vėnâ nago ntyaro, mări

iyâ, mâri yi Mozës, mâri y'Ilaias.

5 Gw'agambi yě, vona, evindi zapupu z'avugi wao; ndo vona, inyoi ny'avili go evindi ny'agambi, inle; winâ nle ongwani yam onlomi o tōndo miě, o tōndia miě kě, yâginoni yě.

6 Gw'ayâgiu egândâ, w'avoswi go azyo mao, aria polo.

7 Gw'avwieni Jisu agoti wao, awulia, inle; nlōngwani, kâ ariani.

8 Ndo gw'anlōnguni wao antyâ mao wi jena oma kao Jisu dadiě.

9 Ndo gw'azumini wao avila go nomba, Jisu azombi wao, inle; awuliniani oma eza z'ajeno nuwe, kao ongwanla w'onlomi anlōngwa avila gw'ijuwa

10 Ndo egândâ z'avambi yě, inle; ez'ande zi bulia Iskraib, inle; Ilaias e ga longe biě?

11 Ndo Jisu ayiviri awulinia wao, inle; Ilaias, rěti e be donge bia, e be fâ бага ya yodu longa.

12 Ndo mi bulinia nuwe, inle; Ilaias abieni, ndo wi miě: ndo w'alendi yě nt'arōndi wao: nânâ re kě ongwanla w'onlomi e be sindinla yâma yenge gore wao.

13 Gambēnle egândâ zě w'agotizi, inle; agambi nla wao g'ongwanja wi Jōn yi Baptist.

14 Gw'avwieni wao gore nkândâ, be bia onlomi gore yě alowa ikâtâlâ gore yě, awulia, inle;

15 Rera, vogina ongwanli yam onlomi, kânde are eranlia; e jena nkaizya mbe: kânde gombe yenge e poswa g'ogoni, nli gombe yenge go aningo.

16 Ndo mi avwagi yě gore egândâ zâ, ndo wi jália tolizě.

17 Be jivira Jisu awulia, inle; O mbamba yi zye njiviro! yi re regâ! olingo nde wi be doana miě nla nuwe? olingo nde wi be sindinla miě nuwe? vwagani yě gunu gore miě.

18 Ndo Jisu azěmbi wo, nla onyambe w'a-gâgwi gore yě; ndo ongwanla aroli vâ nyôngâ mâri.

19 Nle be bia egândâ gore Jisu, wao dadiě, awulia, inle; ezande zi re zuwe agâgunia wo?

20 Ndo Jisu awulinu wao, inle; kânde anuwe pa jivira; Rěti mi bulinia nuwe, inle; ja anuw' are n'ijivira ga olonda wi mūstard, anuwe kâ bulinia nomba yinâ: lubua vĕnâ go mbora meyânâ, kâ yo dubua: nla zyele 'zâma zi be dendo nuwe.

21 Ndo onlôngâ winâ wi dubua kao

n'ikambinla n'isindinla si njanla.

22 Gw'aloani wao go Galaili Jisu awulini wao, inle; ongwanla w'onlomi e be kotizo go agâ m'anlaga.

23 Wao kě wi be joně, ndo ntyugu yi ntyaro e be fâ tongwa. W'vegagi n'ekěva evolo.

24 Ndo gw'avwieni wao go Kepūrncūm, mōngi bōnga oba w'avwieni gore Piter, awulia, inle; Oněnji wani e pa oba?

25 Awuli, inle; ih; Ndo gw'avwieni yě go nago, Jisu alonge kamba nla yě, awulině, inle; O tanga sě, Saimōn? aga wi ntye wi bōnga ipa s'âga nli mpago gore mande? gore awauli wao, ge go agěnda?

26 Pitěr awulině, inle; gore agěnda. Jisu awulině; gamběnlē awanla wi re awāntyē.

27 Ndo kao azuw' akweza wao, gěnda kâ dâva ilāvâ go mbeni, awōnga evěřě elonga zī be donge bonwa; anlungunla ogwani wě, o be děnga ereni zi dâla; wōnga kâ pa wao gore miě nla wě.

EWONJO XVIII.

1 Go egombe mě avwieni egândâ gore Jisu, awulia, inle; omâ mpolomě gw'inlōngâ ny'orova mande?

2 Gw'avweli Jisu aywelia ongwâ rumbe gore yě, aloanizě go garegare yao:

3 Awulia, inle; rěti mi bulinía nuwe: kao anuw'akalua avwia ga awa 'rumbe, anuw'ayinginla gw'inlōngā ny'orowa.

4 Gambēnle omedu o be bia ongwango ga ongwâ 'rumbe winā, ayě omā mpolomě gw'inlōngā ny'orowa.

5 Nla omedu o be bōnga ongwâ 'rumbe ga winā gw'ini nyam, e bōnga niě.

6 Ndo omedu o be kweza omāri gore awango wini wi jivira niě, re mbakwě gore yě ja ido ny'ikilina imba ny'alirio g'ompeli wě, kâ yě dāmina g'orōnga wi mbeni.

7 Azili go ntye g'ongwanja w'ikweza! kân-de ikweza si ga vwie; ndo azili gore oma mewānā o panga ikweza!

8 Ndo ja ntyāme yā ge ntyozyo yā y'akwezā, rena so kâ tomba so gore wě; re mbia gore wě go jinginla go emēnlā enlema, ge go doana ntyāme mbani ge ntyozyo mbani go falo go elongo z'ogoni z'egombe zodu.

9 Ndo ja intyā nyā ny'akwezā, rokuna nyokâ tomba nvo gore wě; re mbia gore wě go jinginla go emēnlā n'intyā imāri, ge go doana-

n'pantyâ ambani go falo go elongo z'ogoni.

10 Vandaminani anuwe vende javuria omâri gore awango winâ; kânde mi bulinia nuwe, inle; ienjël sao g'orowa si pona ozyo wa Reri yam g'orowa egombe zodu.

11 Kânde ongwanla w'onlomi avwieni go sunginla eza z'averi.

12 Anuwe tanga sě? Ja onlomi omâri are nli nkama y'adâmbe, kâ imâri go mo pera; e pa tiga agomi ênâgom nla enâgom, agěnda gw'inomba, awuta nyo ny'averi?

13 Ndo ja aděnga nyo, rěti mi bulinia nuwe, inle; e jena igeva ivolo go nyo, viaganu nla agomi enâgom nla enâgom m'averi.

14 Nânâ re kě, aranga njiviri ya Reri yani yi re g'orowa, inle; omâri gore awango winâ e pera.

15 Ndo ja ongwângi yâ ajanjinlâ mbe, gěnda, kâ tevunlě ntyâ wě ntyà yě dadiě, ja ajâginu wě, ow'aděngi ongwângi yâ.

16 Ndo ja ayâginu wě, wōnga nla wě omâri ge avani; yenâ re g'ogwana w'anlaga vanige araro igambi yedu nyo re kâ doanizo.

17 Ndo ja ajâginu wao, wulia tyěrty; ndo ja ayivira jâginu tyěrty, riga yě doana gore wě

ga omâ re mia Anyambia n'lonlomi o bönga ipa s'âga.

18 Rêti mi bulinia nuwe, inle; osao wedu wi dirio nla nuwe go ntye, wo kë wi be dirio g'orowa: nla osao wedu wi puruno nli nuwe go ntve, wo ké wi be puruno g'orowa.

19 Mi fa bulinia nuwe, inle; ja avani gore nuwe go ntye, w'akamba igamba nyi be bambio wao, kâ nyo kwezangana, nyo kë nyi be dendo gore wao nli Reri yami yi re g'orowa.

20 Kânde go mbora yi datana avani ge araro gw'ini n'nyam, gogo mi doana go garegare yao.

21 Go egombe më avwieni Pitër gore yě, awulia, inle; Rera, nyöngâ mia si be janjinlo miě n'ongwângi yam imbe, kâ miě pogině? vâ nyöngâ orögeno?

22 Jisu e buhně, inle; mi buliniâ vâ nyöngâ orögeno, ndo vâ agomi m'orögeno orögeno.

23 Sambo inlöngâ ny'orowa nyi re ga oga omâri o bele bönga ntango y'inyongo sě.

24 Gw'avakili yě go bönga ntango, omâri o vwagio gore yě, o nluanli igomi ny'intausen s'italant.

25 Ndo kânde azyele z'ipa, awuli reri yě, inle; e ga golo, n'owant' wě, n'awanli wě n'e-

zâmedu z'avegagi nla yě, gamběnlē ipa s'apango

26 Sambo nyongo y'avoswi, n'azavinlě, awulia, inle; rera, venginla miě; m'be pā yodu.

27 Gamběnie rera yi nyongo meyânâ ayeni yě ekěva, avuruně, avogině inuanla.

28 Ndo gw'agâgwi nyongo měmo, alěngi yě omâri w'iganganlo yě, o nluanli yě nkama yi shika, agotě g'ongonga, aviarě, awulia, inle; va miě inuanli sâ.

29 Ndo nyongo meyânâ avoswi go agolu mě, n'aněgirě, awulia, inle; venginla miě, m'be pā yodu.

30 Ndo e jivira, ndo agěndi, avwelě go ntyogo, kao apa inuanla sodu.

31 Ndo gw'ayeni iganganlo yě ayena nt'alendio ndě, w'ayeni ekěva evolō: w'avwieni, awulinia reri yao yodu y'alendio.

32 Gw'avweli reri yě avweli yě, awulině, inle; O nyongo mbe! mi anyeziâ inuanla mesânâ sodu, kânde ow'anlěgiri miě.

33 Awě avogina oganganlo wâ, ga nt'apogini miě wě?

34 Nle be benda reri yě, avě anlaga wi je-niza azyingo, kao apa inuanli sě sodu.

35 Nânâ re be denda Reri yani yi re g'o-

towa, alenda nuwe; kao anuwe, omedu apogina
n'intyondo sani ongwângi yě ifwemi sao.

EWONJO XIX.

1 Nle be bia, gw'aměnizi Jisu agamba mi-
nâ agâgwi avila go Galaili, agěnda gw'imborā
si Judia, go bosho yi Jördön.

2 Ndo inkândā simpolo s'azongi yě; kâ yě
toliza wao gogo.

3 Nle be bia Ifaraisi gore yě, alěmbě, awu-
lině, inle; re kwěkwě g'onlomi tomba owant' wě
g'ozyâzy' wedu?

4 Nle be jivirě, awulině wao, inle; anuwe
pa tangunla, inle; oma o vangī wao go alonga,
avangi wao onlomi n'owanto?

5 Ndo awuli, inle; g'ongwanja winâ, onlomi
e ga rige reri yě nli ngi yě ayongo gore owa-
nt' wě, gamběnle wi be doana ozyonli mo.

6 Yenâ re wi doana avani nyěnle, ndo ozyon-
li mo; gamběnle eza z'ayongio nli Anyambia,
oma agere.

7 W'awulině, inle; ez'aude z'azombi Mozēs
go pa ezango z'ikera, kâ yě tombě?

8 Awulině wao, inle; g'ongwanja w'irěmi ya-
ni yi yâlě, Mozēs arigi nuwe go tomba anto
wani; ndo avila go alonga toa nânâ.

9 Ndo mi bulinia nuwe, inle; omedu o tomba owant'wě, kao abando, kà yě jomba ongwě-nle, gamběnte abandi kě: onlomi o jomba orombio, abandi kě.

10 Egānda zě z'awulině, inle; ja ndaga yinā yi n' onlomi nla owant'wě, zyele mbia go jomba.

11 Ndo be buliniě wao, inle; anlomi waodu w'awōnge igamba nyinā, ndo kao w'apo nyo.

12 Ivengunli yi re jano pa yenā avila gw'iwumu nyi ngi yě: nla ivengunli yi re y'aven-gunlio nli anlaga; nla ivengunli yi re y'aven-gunli ikuwi yao gw'inyanga ny'inlōngā ny'orowa. Oma o kâ bōnga nyo, e ga wōnge nyo.

13 Go egombe mě w'avwagio gore yě awanla 'rumbe, inle; e ga ralie agā gore wao, a gambinla: ndo egānda z'azěmbi wao.

14 Ndo be bulia Jisu, inle; rigani awanla 'rumbe kâ alegani wao bia gore miě: kānde onlōngā winā nle inlōngā ny'orowa.

15 Ndo arali agā mě gore wao, alubua vāvā.

16 Ndo voaa, awiem omāri gore yě, awulině, inle; oněnja ombia, ez'ande evia zi be dendo miě, inle; mi ka doana n'emēnlā z'egombe zodu?

17 Ndo a wulině, inle; osao nde wi fweliā miě ombia? zyele ombia kao omāri, Anyambia.

Ndo ja o bele jinginla go emiēnlâ, venjavenja ampanga.

18 Awulině, inle; mē? Ndo Jisu awulině, inle; anlanla, ayona: ayufa: anlokinla n' imberinla:

19 Zavinla reri yâ, nli ngi yâ- kâ tōnda oga- nganlo wâ ntaga yi tōndâ oku' wâmě.

20 Ongwa dimba w'awulině, inle; yama yinâ yodu y'avenjavenjio miě avila go erunbe zam. Ez'ande zi po tigo miě?

21 Jisu awulině, inle; ja o bele doana ombia polo, gēnda kâ kola yama iyâ, ava yo lēnge, gambēnle o be doana n'aniva g'orowa; kâ bia azōnga miě.

22 Ndo gw'ayâgiu ongwa dimba igamba menyina, agēn lagi ul'ekēva evolo, kānde a ve- gagi n'aniva amenge.

23 Nle be bulia Jisu awulině egāndâ zě, inle; reti mi bulinia nuwe, inle; re jâla g'oma re bon- wa pa go jinginla gw'inlōngâ ny'orowa.

24 Mi fa bulinia nuwe, inle; re dēlakwě go kamēl go jinginla go edādâ zi ntombo, ge oma re bonwa pa go jinginla go mbora y'Anyambia.

25 Ndo gw'ayâgiu egāndâ zě w'amami polo, inle; maude o re kâ sunginlo?

26 Ndo Jisu avoni wao, awulini wao inle:

gore anlaga zinâ z'alendio, ndo gore Anyambia yodu yi dendo.

27 Nle be jivira Pitër awulině, inle; vona, azuw' atigi yâma yodu, azongá: gamběnle ande zi be doana nla zuwe?

28 Ndo Jisu awulini wao inle; anuwe y'azongni miě n'l'ijana sijânla; ja ongwa w'onlomi adoana go eka z'ivendi nyě, anuwe be doana kě gw'igomi nyi ka nli ka vani ayěkélia igomi ny'anlõngà n'anlõngâ ambani mi Īsreěl.

29 Nla omedu o rigi inago, ge awõngi yě anlomi, ge awõngi yě awato, ge rerě, ge ngwě, ge owauto, ge awaula, ge intyaga, gw'inyanga ny'ini nyam; e be děnga nkama y'inyõngâ posho, ayiga eměnlâ z'egombe zodu.

30 Ndo awenge wi donga wi be nuwunla, ndo wi nuwunla wi be dõnga.

EWONJO XX.

1 Kânde inlõngâ ny'orowa nyi re ga oma o nivi nago, o gěndi ibanga ntye mpiri go děnga imbilo go ntyagi yě.

2 Ndo gw'avanganli yě n'imbilo, inle; e be pagaga wao dishu mâri vâ ntyugu mâri, aro-mi yě wao go ntyagi yě.

3 Gw'agěndi yě vâ igwěra ny'araro ayeni

amâri wi doana evilo fà go mbora y'igolino.

4 Awulini wao, inle; gëndani anuwe kě go ntyaga, ezâmedu zi re rěti, m'be pa nuwe zo, agëndagi wao.

5 Be fà kěndě vâ igwěra ny'orowa nla igwěra ny'ěnágom, alendi yě nânâ.

6 Ndo gw'igomi ny'agwěra n'igwěra imâri agěndi yě, alěnga amâri evilo fõ, awulině wao, inle; ez'ande zi doana nuwe venâ owenja wantuntu evilo fõ?

7 W'awulině, inle; kângânde zyele oma o vanganli nla zuwe. Awulině wao, inle; gëndagani anuwe kě go ntyaga: ezâmedu zi re rěti zo be bõngo nuwe.

8 Gw'ayili owenja, oma onivi ntyaga awulinj nyongo yě, inle; vwelia imbilo, kâ pa wao ipi sao, vakilia avila go ntyai agěnda g'owondo.

9 Ndo gw'avwieni wao w'avakili janja vâ igomi ny'agwěra n'igwěra imâri w'awõngi omedu dishu.

10 Ndo gw'avwieni alonga w'arangi, inle; wi be bõnga viaganu: ndo kě w'awõngi omedu dishu.

11 Ndo gw'awõngi wao w'azâzyi gore oma o nivi nago, awulia,

12 Inle; y' anuwunla y' ayaujo vâ igwëra imâ-ri, awě o vangi yo ntaga mo gore zuwe, y' a-zindin' iroanlo nli mpiu y' owenja?

13 Nle be jivirě awulinia omâri gore wao, inle; ndego mi pa dendâ mbe: o panganla nla miě dishu?

14 Wõnga eza zâ, kâ dubua; m' be pa onuwunla winâ ga wě.

15 Zyele mbia go denda nte tõnda miě nli yâmi yam imě? ge intyâ nyâ nyi re ive kânde mi ar' ombia?

16 Nânâ re anuwunla wi be dõnga; nla alonga wi nuwunla: kânde awenge wi fwelio, ndo awě-wâ wi pinjo.

17 Ndo gw' avandi Jisu go Jeruselēm, awõngi yě egândâ zě, igomi ny' anlaga n' anlaga vani, wao anka, go mpânâ, awuliniě wao, inle;

18 Vona, azuwe panda go Jeruselēm, ndo ongwanla w' onlomi e be po gore imñisě impelo nla gorě iskraib, wi be jekěli yě gw' ijuwa.

19 Nla avě gore Ijěntail, go shělio, nla go shiwo nla go banio, ndo vâ ntyugu yi ntyaro e be fâ tongwa.

20 Nle be bia gore yě ngwe y' awanla wi Zěbaidi, avambi yě ndaga.

21 Nle be bulině yě, inle; ez'ande zi belo ndâ? Nle be bulia owanto awulině, inle; wi-nâ awanli wam avani wi ga loane, omâri g'ogâ wâ onlomiě, omâri g'ogâ wâ onyantwě gw'inlõngâ nyâ.

22 Ndo Jisu ayiviri awulia, inle; anuwe pa mia nte bambia nuwe. Anuwe kâ jõnga ingongo nyi be jõngo miě, nla avaptaizo n'ibaptisma si be baptaizo miě? W'awulině, inle; azuw' are nli ngulu.

23 Nle be buliniě wao, inle; anuwe be jõnga ingongo nyam, nli ibaptisma si baptaizo miě, anuwe kě, anuwe be baptaizo nli so: ndo go doana g'ogâ wam onlomiě ge owantwě, aranga miě be pa, ndo yi be po gore wao yi re kěkizo pa nli Reri yam.

24 Gw'ayâgiu igomi w'avwendinli awõngi yao avani.

25 Ndo Jisu aweli wao gore yě, awulia, inle; anuw' avoro, inle; aga w'anlõngâ wi kâvenia wao, nla avolo wi penda gore wao.

26 Ndo be doana yenâ gore nuwe; ndo omedu o bele doana ompolo gore nuwe, e ga loane mñisě yani.

27 Ndo omedu o bele doana enlami gore

nuwe, e ga loane nyongo yani.

28 Yenâ re ongwanla w'onlomi e bia go janjinlo, ndo go janjinla ava emênlâ zě idandunla s'awenge.

29 Gw'alubui wao avila go Jéraiko nkândâ mpolo y'azongi yě.

30 Vona, anlomi avani w'apí-ku w'avegagi tu g'ezamba wi mpanâ, gw'ayagiu wao, inle; Jisu e piagana pière, w'arongi, inle; vogina zuwe, Rera, ongwanla wi Devid.

31 Ndo nkândâ y'azěmbi wao, inle; wi ga loane dâ; ndo w'avâ tongi nli polo, inle vogina zuwe, O Rera, ongwanla wi Devid.

32 Nle be kumaula Jisu gore, avwelia wao, awu inle; ez'ande zi bela nuwe miě dendinla nuwe?

33 W'awulině, inle; Rera, vanga antyâ mazyo nuugwa.

34 Nle be jena Jisu ekěva gore wao, agotě antyâ mao; kwevimu antyâ m'anlungwi, nle be songa wao yě.

EWONJO XXI.

1 Ndo gw'azyushi wao pière nli Jerusclēm w'avwieni go Běthfeja, go nomba yi fwelio Ōl-ivs, gamběnlē Jisu aromi egândâ zè anlaga vani,

2 Awulině wao, inle; gendani go nkala yi re swaswâ nla nuwe, kwevinu anuwe be dënga buru mări yi re koro pa n'ongwanli wě nla yě. Vuruna so kâ bagani so gore miě.

3 Ja om' abulinia nuwe ndaga, kâ buliani, inle; Rerě are n'ishalâ nla so, kwevinu e be toma so.

4 Yinâ yodu y'alendio, yenâ re avwieni igamba ny'agambio nli pröfit, inle;

5 Wuliniani ongwanla owanto wi Zaiön: Von-a, ogi wâ e bia gore wě kendekende, aloana gore buru, nla gore ongwaula w'ayanio nli buru.

6 Gw'agëndi egândâ zě w'alendi nt'azombi Jisu azomba yě wao.

7 W'avwagi buru n'ongwanla, avweli wao ingâi sao gore so, aloani yě gore so.

8 Nla nkândâ mpolo y'azambunli ingâi sao go mpâula: ndo amări w'areni ampare avila go rere, azambunla mo go mpâulâ.

9 Nla inkândâ s'agëndi go bosho, nla s'azongi go niuma, s'arongi, inle; Ozana gore ongwanla wi David: O na o bia gw'ina ny'Anyambia e savinlo: Ozana gw'igonu mě.

10 Nla gw'avwieni yě go Jeruselēm, nka' mpolo yodu y'azyugio, inle; mande winâ?

11 Ndo inkândâ s'awuli, inle; winâ nle Jisu yi-prôfit avila go Nazerèth yi Galaili.

12 Ndo Jisu ayinginli go nago mpolo y'Anyambia aromba waodu w'agoli go nago më, awonli yé itavoro bundu s'anlaga w'agoli abembe:

13 Nle be bulině wao. inle; re těndo pa, inle; nag' wam yi fwelio nago y'ikaambinlo: ndo anuw' awangi yo ompogoni wi ifé.

14 Apaku nli nlema w'avwieni gore yě go nago mpolo y'Anyambia, kâ yě toliza wao.

15 Ndo gw'ayeni unimise n'Iskraib ayeni wao indaga s'imamu s'alendio ndě, n'awanla w'arongi go nago mpolo, inle; Ozana gore onganla wi Devíd, s'avwendi,

16 Nle be bulinia wao yě, inle; o jâgâ nte bulia wao? Ndo Jisu e bulinia wao, inle; ih: aawe pa tangunla, inle, avila g'ogwana wi kěikěi n'ijonga awě mēnizi isuminia?

17 Gw'arigi yě wao, agâgwě go nkala mpolo, ayinginla go Bèthene, kâ yě nana gogo.

18 Ndo ibanga ntye mpiri avwini yě go nkala mpolo, ayâgiu njaula.

19 Gw'ayeni yě erere z'ifig go mpânlâ, awvieni gore zo, ndo e děnga ezama vâvâ kao ija-vi sitevo; awulině zo, inle; ilonda yi be jano

gore wě nyěnle agěnda go věgevěge. Kwe-
vimu erere z'ifig z'ajomi.

20 Gw'ayeni egândâ, ayena zo, w'amani, in-
le; erere z'ifig z'ayomi něganěga!

21 Ndo Jisu ayiviri, awulinia wao inle; rěti
mi bulinia nuwe, inle; ja nuw' are nli njivira,
aloana mpaga n'orěma, anuwe be denda ndaga
yinâ dadiě, y'alendio gore erere z'ifig; ndo ja
nuw' abulinia nomba yinâ, inle; rombinlo, kâ
falo go mbeni, gamběnle adendo.

22 Ndo ja nuw' abambia ezamedu n'ikam-
binlo, ayivira, anuwe be bōnga zo.

23 Nli gw'avwieni yě go nago mpolo y'A-
nyambia, anlěaja; inl'isě impolo nlaněřō w'a-
nlaga w'avwieni gore yě, awulia, inle; vâ inya-
nga nde nyi dendo ndâ isao yinâ? nla mande
venia inyanga nyinâ?

24 Ndo Jisu ayiviri awulině wao, inle; m'be
bambia nuwe igamb' inâri: ja nuw' abulinia miě
nyo, miě kě b bulinia nuwe vâ inyanga nde
nyi janjo miě isao meyinâ.

25 Baptísma yi Jōn y'avili gwi? Avila g'oro-
wa mbě gore anlaga? Ndo be bambianla wao
nla wao, inle; ja zuw' abulia, inle; g'orowa,
e be bulinia zuwe, inle; ez'ande zi re nuwe

ayivirě?

26 Ndo ja zuw' abulia, inle; gore anlaga, azuwe tia anlaga, kânde wao wi bönga Jõu ga prõfit.

27 Nle be jivira wao Jisu awulia, inle; azuw' amiě. Ayě kě awulini wao inle; miě awuline nuwe vâ inyanga nde nyi dendo miě isao yinâ,

28 Ndo anuwe tanga sě? Onlomi omâri avegagi n'awanla avani: awulia, inle; ongwanla, gendaga nlenlâ kâ janja go ntyagi yam.

29 Nle be jivirě awulia, inle; mi ayivira: ndo kwevimu agaluni yě orěma agëndaga.

30 Nli gw'avwieni yě gore ongwa 'runbe, awulině yenâ. Nle be jivirě awulia, inle; mi toa, ndo e kěnda.

31 Weni gore wao avani o lendi ntõndini ya reri yě? Wao awulině, inle; oněřõ. Jisu awulini wao, inle; rěti mi bulinia nuwe, inle; Ipũblaikan nli vovevove wi kěnda go bosho yani gw'inlõngâ ny'Anyambia.

32 Kânde Jõn avwieni gore nuwe go mpânlâ y'orěti, ndo anuwe jivirě. Ndo Ipũblaikan nli vovevove w'ayiviri yě. Ndo gw'ayeni nuwe, anuwe kalunia orěma go jivirě.

33 Yâgâni egâmba emâri. Avegagi oma o nivi

nago, avwöni ntyaga, agombinla yo, arumba mbora yi piara ivě, anlega nago, ava yo gore imbilo, agëndaga bo.

34 Ndo gw'avwieni egombe z'ilonda, aroni inyongo sě gore imbilo, go b'anga ilondi yě.

35 Ndo imbilo y'awöngi inyongo sě, aziwa mări, ayona m r, avunga mări ado.

36 Kã yě fã toma inyongo imări viaganu n'i-nonga; ndo w'alendi wao nãã.

37 Ndo go nuwunlã aroni yě ongwani yě gore wao, inle; wi be savinla ongwani yam.

38 Ndo gw'ayeni imbilo ongwani, w'awuli, wao nla wao, inle; winã nle oma jiga: yogoni, azuwe ga yonere yě, awönga ijigi sě.

39 Nle be kota wao yě, aroμβě go ntyaga, ayoně.

40 Ndo ja rere y'anivi ntyaga abia e be den-da sě gore imbilo meyãã.

41 W'awulině, inle; e be jiliza anlaga ve mewãã: ava ntyaga gore imbilo imări yi re kã pě ilonda go egombe zao.

42 Jisu awulini wao, inle; anuwe pa tangunla go ezango? Ido ny'avwaino nli mõngi noga, nyony'vegagi go ewonjo zi tulungu. Yinã y'apila gore Anyambia, yo nle imamu kě go antyã mazyo.

43 Yenâ re bulinia miě nuwe, inle; inlõngâ ny'Anyambia nyi be bõnginlo nuwe, kâ nyo po gore anlaga wi panga ilondi yě.

44 Nla omedu o be poswa gw'ido nyinâ, e be juwa: ndo gore omedu o be poshulo nli nyo, nyi be kilě ga ntyěngě.

45 Ndo gw'ayâgiu im̃nisě impolo n'ifaraisi gâmbi yě, w'amieni, inle; e kamba g'ongwanji wao.

46 Ndo gw'avweli wao go talia agâ gore yě w'arieni anlaga: kangânde w'ayeni yě ga prõfit.

EWONJO XXII.

1 Nle be jivira Jisu avâ bulinia wao nli gâmba, inle;

2 Inlõngâ ny'orowa nyi re ga oga omâri o vangi ijombanla gore ongwani yě onlomi.

3 Kâ yě toma inyongo sě go fwelia mõngi w'avwelio gw'ijombanla: ndo wi bia du.

4 Be fâ tomě inyongo imâri, awulia, inle; wulinia ni mõngi w'avwelio; vona, mi akěkizi ntyago yam; inyari sam, nli yenyare yango y'ayonio, nli yâma yodu y'akěki: yogoni gw'ijombanla.

5 Ndo w'ayavuri so, kâ wao kěndaga, omâri go ntyagi yě, omari go agolo mě.

6 Ndo amâri w'agoti inyongo sě, arâwa so,

ayona wao kě.

7 Ndo gw'ayâgiu oga mewânâ, avwendi: kâ yě toma imběli sě, ayiliza mǒngi mesânâ wi jona, avezya nkali yao mpolo.

8 Nle be bulině inyongo sě, inle; ijombanli sam s'akeki; ndo mǒngi w'avwelio wi pa jona.

9 Gëndagani sambo go amarkanlo m'impânlâ, nli ntango yi be dęngo nuwe kâ fwelianni wao gw'ijombanla.

10 Nle be kěnda inyongo mesânâ gw'impânlâ, alatiza waodu w'alęngio, ave n'avia; nla ijombanla s'arueni n'agęnda awenge.

11 Ndo gw'ayinginli oga go jena agęnda, ayeni oma omâri e bâra ngâi y'ijombanla.

12 Nle be bulině yě, inle; ndego, ez'ande z'ajinginlâ venâ, ngâi y'ijombanla fǒ? Ndo aloanli imanũ.

13 Nle be bulinia oga mǒngi yě, inle; gorani yě agolo n'agâ, kâ bǒngani yě avwalě go mpiri y'igala: vâvâ be doana edingo nli nkęgęra y'anâ.

14 Awenge wi fwelio, ndo awęwâ wi pinjo.

15 Nle be kěnda Ifaraisi, alatiza wonjo yao go kotě gw'isinga n'igambi nyě.

16 Kâ wao toma gore yě ongili, inle: Onęnja.

azuw' avoro, inle: awě oma w'orěti, awě něn-
ja zuwe kě mpânlâ y'Anyambia n'orěti: awě
o zy'ishâlâ n'oma kě: kânde o pona ozyo
w'anlaga.

17 Wulinia zuwe sambo; o tanga sě? re kwě.
kwě go pa mpago gore Sizar ge *ava yo?*

18 Ndo Jisa amieni ibe sao; awulia, inle;
ez'ande zi děmba nuwe miě? imbiagwana!

19 Ruminiani miě iniva nyi mpago: kâ wao
bagě ereni zi fura.

20 Nle be bulině wao, inle; ozyo winà wa
mande n'itěnda kě.

21 Wao wulině, inle; wi Sizar. nle be buli-
ně wao, inle; sambo vani Sizar ya yi Sizar,
nla gore Anyambia ya y'Anyambia.

22 Gw'ayâgiu wao w'amami: arigě, agěndaga.

23 Go ntyugu měmo avwieni gore yě Isa-
dusi; si bulia, inle; zyele sitongwa, kâ wao ba-
mbiě, awulia inle;

24 Rera, Mozěs awuli, inle; ja om' ajuwa,
azyele n'awanla; gamběnlle ongwâangi yě e ga
yombe owanto wě, anöngunia olonda gore
ongwâangi yě.

25 Ndo avegaginla zuwe awöngwe orögeno:
ndo gw'ayombi olonga, ayuwi, ndo e pegaga

n'ongwanla, kâ yě tiga owanto wě gore ong-wâangi yě.

26 Yenâ kě wi mbani, nla w'araro agenda g'orögeno.

27 Ndo go nuwunla gore waodu, owanto kě ajuwi.

28 Sambo gw'itongwa e be doana owanto wa mande gore wao orögeno? kânde waodu w'ayombi yě.

29 Jisu ayiviri awulinia wao, inle; anuwe fwe-ma, anuw' amiě itěnda aranga kě ngulu y'Anyambia.

30 Kânde gw'itongwa w'ayombi, wao kě w'ayombizi; ndo wi re ga ienjěl s'Anyambia g'orowa.

31 Ndo g'ongwanja w'itongwa si bende, anuwe pa tangunla ntaga yi re nuwe bulinio nli Anyambia, inle;

32 Miě nle Anyambia yi Ebream, nla Anyambia yi Aisak. nla Anyambia yi Jeköb? Anyambia aranga Anyambia yi bende, ndo yi möngi wi re bö.

33 Ndo gw'ayâgiu inkândâ w'amami iněnji sě.

34 Ndo gw'ayâgin Ifaraisi, inle; avangi Isadusi doana dö, w'alatani g'ongwanja winâ;

35 Omâri gore wao o nĕnja ivanga avambi yĕ alĕmbĕ, awuĕa, inle:

36 Rera, isomb' ipolo nle seni gw' ivanga?

37 Ndo Jisu awulinĕ, inle; Rĕnda Lĕrd Anyambia yâ n'orĕmi wâ wodu, n'inlinli nyâ nyodu, n'ipikili sâ sodu.

38 Suga nle isombia idonga.

39 Nla sa simbani si re ga so: rĕnda omâri nte tĕnda oku'wâ mĕ.

40 Gw'isombia sinâ bani ivanga nyodu nyi bano n'iprĕfit kĕ.

41 Gw'alatani Ifaraisi. Jisu avambi wao,

42 inle; anuwe tanga sĕ gor Krais? Ayĕ ongwani wâ mande? kâ wao w'awulinĕ, inle; wi Devĭd.

43 Awulini wao, inle; ndo sambo Devĭd e fwe-liĕ Rera n'inlinla sĕ? inlĕ;

44 Anyambia awulini Anyambia yam, inle; Loana g'ogâ wam onlomiĕ, kao mi apanga mĕngi wi dewalowâ epwi zi jaro agolo mâ.

45 Sunbo ja Devĭd e tâ fwe-liĕ, inle; Anyambia, ayĕ ongwani yĕ n'ande?

46 Ndo deng' oma o jivirĕ igamba: vanganli avambi yĕ nyĕnle avila go ntyugu mĕ.

1 Nle be bulinia Jisu inkândâ n'ongili wě, awulia, inle;

2 Iskraib n'Ifaraisi si doana go epwi zi Mōzēs:

3 Isao yodu sambo yi bulinia wao nuwe bandamina, kâ bandaminani alendani; ndo alendani ga nte janja wao:

4 Kânde wi kora aroanlo alire nli jâla go toanlo, aralia mo gw'ibega s'anlaga: ndo waomě wi jivira tomba mo n'omeno wao.

5 Ndo ijanji sao sodu si dendo wao go jeno nli anlaga. Ndo wi panga ifailaktirai sao impuzyu, avendia ikeruě y'ingâi sao;

6 Arōnda ewonjo z'itavoro gw'intyago, nli pwi yi nlami gw'inago s'Anyambia.

7 N'ibogizya go agolino, nli go fwelio n'anlaga, rabai, rabai, Ndo avwelioni, inle; rabai.

8 Kânde omâri nle reri yani, vanganli Krai: ndo anuwe nle awōngwěmo.

9 Ndo avweliani oma rere go ntye yinâ, kânde omâri nle Reri yani yi re g'orowa.

10 Vanganli avwelioni nlami: kânde omâri nle enlami zani, vanganli Krai.

11 Ndo omâ mpolmě gore nuwe e ga loane nyongo yani.

12 Ndo omedu o diria okuwi wě e be javurio, nli omedu o javuria okuwi wě e be dirio.

13 Azili gore nuwe Iskraib, n'Ifaraisi, imbiagwana! kânde anuwe nya inago s'anto wi tigo, agambinla polo gw'itemiza: gambënle anuwe be dënga ijékélia sipolokwě.

14 Azili gore nuwe Iskraib, n'Ifaraisi, imbiagwana! kânde anuwe nunja inlõngâ ny'orowa go azyo m'anlaga. Kânde anuw'ayinginli, anuw'ariga kě wao wi bele jinginja go jinginja.

15 Azili gore nuwe, Iskraib, n'Ifaraisi, imbiagwana! aunwe pungwavungwa mbeni nli ntye go pauga egânda emâri: ndo go pango yě, anuwe pangě ongwana w'ogoni nyângâ mbaniviaganu n'auwemě.

16 Azili gore nuwe, apâku mi kěndi' apâku! yi bulia, mle; omedu o be tēta nago y'Anyambia vâ nyawěnyawě, zy'ishala: ndo omedu o be tēta shika yatenatena yi nago y'Anyambia vâ nyawěnyawě, e nuanla.

17 Dâshu n'Apaku! yeni yi re mpolokwě, shika yatenatena, ntyâ nago y'Anyambia yi panga shika orunda?

18 Ndo omedu o be tanga orango wi âltër yi ntyago, zy'ishâlâ: ndo omedu o be tanga orango

wi mpago yi re go âltër, e nuanla.

19 Dâshu, n'Apâku! yeni yi re mpolokwě, mpago, ntyâ âltër yi panga mpago orunda?

20 Omedu sambo o tanga orango wi âltër, e tanga orango wi yo, nla w'ezâmedu zi re go yo.

21 Nla omedu o tanga orango wi nago y'A-nyambia, e tanga go yo, nla gore yě o doana go yo.

32 Nla yě o tanga orango w'orowa, e tanga orango gw'eka z'Anyambia, nla gore yě o doana go zo.

23 Azili gore nuwe, Iskraib, Ifaraisi, imbiagwana! kânde anuwe pa mbei y'igomi yi mînt, nla anis, nla kûmîn, ndo anuwe tiga isao impolo y'ivanga, itena s'impungu, nli nkěngâ n'ijivira: sinâ s'avwelio dcndo nuwe, ndo mesânâ si belo tigo.

24 Apâku mi kěndia! Anuwe kanjunla furu, ndo mēnla kaměl.

25 Azili gore nuwe Iskraib, Ifaraisi, imbiagwana! kândâ anuwe jâmbunia izamba yi ntyongi, ndo gare yi re ralia n'isazunla n'ijan' ibe.

26 Faraisi y'ipâku! Longe size gare yi ntyongi nla y'enjanja pupu; nânâ re izambi yao yi be doana pupu kě.

27 Azili gore nuwe, Iskraib, Ifaraisi, imbiagwana! Kânde anuw' ar'egâlani ga ironginlo ya pupu, yi re mëpi jeno gw'igala, ndo go gare yi re ralia nli pa yi bende n'l'isëkë sodu.

28 Yenâ re anuwe yi mëpi jeno gw'igala gore anlaga; ndo go gare anw'are ralia n'l'itemiza n'l'ijan' ibe.

29 Azili gore nuwe, Iskraib, Ifaraisi, imbiagwana! Kânde anuwe noga inago si bende gore ipröfit, amëpia ijonginlia s'aulaga via.

30 Awulia, inle; Kânle azuw' avegagi gw'intyugu sa reri sazyo, gavâ azuw' awönge ijanji sao go jona ipröfit.

31 Yenâ re anuwe sira ikuwi yanimë, inle; anuwe awanli yao möngi w'ayonizi ipröfit.

32 Sambo yoniani ralia ikëniza sa reri sani.

33 Iwamba! Mbamba yi tebombe! anuwe kâ fanga s' ijëkëlia s'elongo z'ogoni?

34 Yenâ re, vona, mi toma gore nuwe ipröfit, n'l'aulaga nlagië, n'l'Iskraib: nli anuwe be jona awëwâ gore wao, awania awëwâ go krus, n'l'awëwâ gore wao wi be siwoni nuwe gw'inago s'Anyambia sani, agâmbizo nli nuwe avila go nkala agënda go nka' mâri.

35 Yenâ re be bia gore nuwe ntyina yodu

y'anlaga via y'ayirio go ntye, avila go ntyina yi Ebël omâ mbia, agënda go ntyina yi Zakaraias, ongwauila wi Barakaias, o yonio ntyâ nago y'Anyambia ntyâ âltër go garegare.

36 Rëti mi bulinia nuwe, inle; ya yinà yodu yi be bia go mbamba yinâ.

37 O Jeruselëm! Jeruselëm! awě o yonizi iprofit, avunga wao ado w'aromio gore wě, nyöngâ mia s'avweli miě kuminia awanli wâ; ga nte kuminia njâgâni aguminia awanli wě go ampava, ndo anuwe jivira.

38 Vona, nag' wani yi tigana gore nuwe nteve.

39 Kânde mi bulinia nuwe, inle; anuw' ayeni miě nyënle, kao anuwe bulia, inle; oma o bia gw'ina ny'Anyambia e savinlo.

EWONJO XXIV.

1 Gw'agâgwi Jisu agâgwa go nago mpolo y'Anyambia, ongili wě w'avwieni gore yě go tuminiě inântyi si nago mpolo.

2 Nle be bulinia Jisu awulinia wao, inle; anuwe pa jena ya yinâ yodu? Giligili mi bulinia nuwe, inle; venâ be doana ido gw'ido, nyi re nyi be poswa.

3 Ndo gw'aloaniě tu go nomba yi Ölivi, ongili wě w'avwieni gore yě, wao anka, awulia

inle; Wulinia zuwe egombe zi be bia isao me-
yinâ? elemba z'ibi sě zi be doana sě, n'isuli-
za si ntye?

4 Nle be jivira Jisu awulině wao, inle; van-
daminani, aremizoni n'omedu.

5 Kânde awenge wi be bia gw'ini nyam a-
wulia, inle; miě nle Kraisi, aremiza awenge.

6 Ndo anuwe be jâgâ agâvi n'intyango s'a-
gâvi: Vandaminani, azyugazyugoni: kânde ya
yinâ yodu yi ga vie: ndo ntyai yi zyele venâ.

7 Kânde inlõngâ nyi be nõngwa gw'inlõngâ;
n'ivenda gw'ivenda: be doana kě injanla si-
mbe n'ijuwa sijenge n'ishugazyuga si ntye
gw'imborasinyenge.

8 Isao yinâ nle ipakilia s'injuki.

9 Egombe mě wi be kotiza nuwe go azili,
ayoniza nuwe: anuwe be numbo n'anlõngâ mo-
du gw'inyanga ny'ini nyam.

10 Egombe mě awenge wi be poswa, kâ wao
kotizanja, kâ wao numbanla kě:

11 Nla iprõfit s'inoka si be nõngwa, aremiza
awenge:

12 Ndo kând impani mbe si penda, itõnda
s'awenge si be jěka.

13 Ndo onia o sindia orěma go ntyai, ayě be

sunginlo.

14 Nla intyango imbia s'inlǒngâ sinâ si be kambinlo go ntye yodu, imëmia gore anlǒngâ modu: kâ ntyai yi bia.

15 Sambo ja nuw' ajena ompuna w'ewoga, w'awulio nli Daniël yi prǒfit, wi doana go mbora y'orunda: oma o tangunla e ga gotize:

16 Gambënle mǒngi wi re go Judia wi ga vwange gw'inomba:

17 Oma o doana g'ongwanjangwanja wi nago, azumina go bönga ya yi re go nago:

18 Nla oma o re go ntyaga, awinia go niu-ma go bönga ingâi sě.

19 Ndo azili gore anto wi re nl'ameme, nla gore wao wi jǒnja awanla gw'intyugu mě.

20 Ndo gambinlani, inle; ifangi sani s'aloana go egombe z'ifwi, ge go ntyugu yi shanâ.

21 Kânde njuki mpolo yi bia, onlǒngâ wi re wi pegaga avila gw'avakili ntye avia venâ; yi be doana kě.

22 Ndo kao intyugu mě s'ateno, zyele ozyo-nli wi sunginlo: ndo g'ongwanja wi mǒngi wi pinjo, intyugu mě si be teno.

23 Sambo ja om' abulinia nuwe, inle; vona, Krai are venâ, ge gogo: kâ ayivirani.

24 Kânde be nõngwa ikrais s'inoki, nla ipröfit s'inoki si be tuminia lemba volo, nli pangga amamu, yenâ, ja ngulu yi re, wi be temiza mõngi wi pinjo.

25 Vona, mi abulini nuwe sabosho.

26 Sambo ja w'abulinia nuwe, inle; vona, are gw'iga; agëndani: ge vona, are gw'inântye; ayivirani.

27 Kânde ga nte bia inâ-nyi-ngwe-mbolo avila go mbora yi tõngwa nkombe, ayambunlia go poswa yo, nânâ be doana ibia s'Ongwanla w'onlomi.

28 Kânde go mbora yi doana bende vâvâ be datana ingwanyâni.

29 Vâ nyõngâ mo avila go njuki y'intyugu mẽ, nkombe yi be kalua mpiri, ogwëli wi be bamba inlanga, kâ igëgëni poswa avila g'orowa, nla ingulu s'orowa si be shugazyugo.

30 Nla egombe me zi be bowunia elemba za Ongwa w'onlomi g'orowa: sambo anlõngâ modu mi ntye yinâ mi be dena, ayena Ongwa w'onlomi, ja abia go vindi y'orowa nli ngulu nla gw'ivenda ivolo.

31 Kâ yě toma lenjël sě nl'itonga s'oreru ipolo: e be kenja mõngi w'ipinji sě avila gw'impunga

inlai y'orowa, avila go ntyai y'orowa agēnda go ntinla.

32 Ndo nlēngani egāmba g'ongwanja w'ere-re z'ifig: ja ivari nyē ny'ayāla, kâ ijavi s'avwela, gambēnle anuw'avoro, inle; mpiu yi re piēre.

33 Nānā re, ja nuw'ajena yāma yinā yodu, kâ miani, inle; yi re piēre nla ompombana.

34 Rēti, mi bulinia nuwe, inle; mbamba yinā y'aviagani, kao yāma yinā yodu y'abia.

35 Orowa nli ntye yi be piagana; ndo agambi mam m'aviagani.

36 Ndo ntyugu mē n'igwēra mē nyi mio n'l'oma, aranga kē Ienjēl s'orowa ndo kao Reri yam dadiē.

37 Ndo ga nt'avegagi ntyugu si Noa; nāua be doana ibia s'ongwa w'on'lomi.

38 Kānde ga nt'avegagi gw'intyugu s'iningo impolē s'avwie, w'anyaḡagi ge jōngago, ge jombago ge jombizago, kao ntyugu y'ayinginli Noa g'owatanga.

39 Kā w'amie kao iningo s'avwieni ayambu-nlia waodu: nānā be doana ibia s'ongwa w'onlomi.

40 Egombe mē anlomi avani wi be duo go

ntyaga: omâri e be böngo, kâ mâri tigo.

41 Anto avani wi be duo gw'ido nyi kilina: omâri e be böngo, kâ mâri tigo.

42 Sambo vandaminani, kânde anuwe pa mia igwëra nyi bia Reri yani.

43 Ndo miani yenâ, inle; ja oma o nivi nago, avoro egombe zi bia ofé, kâ bandamina, arige nag' wë kwëro.

44 Nânâ bela nuwe doana kekiza pa: kânde anuw' amie igwëra nyi bia ongwa w'onlemi.

45 Nyongo mande mbia yi re n'imia, yi fwelilio nli reri yë go nag' wë, go keriza amâri inya go egombe?

46 Nyongo më yi savinlo, ja reri yë abia ayena yo yi denda nânâ.

47 Rëti mi bulinia nuwe, inle; e be panga yo doana go yâma yodu yi re nla yë.

48 Ndo ja nyongo më mbe yi bulinio n'orëmi wë, inle; rerë e pa toa go bia,

49 Kâ yo pakilia bola 'mâri, nli nya, nli jönga nla wao wi böngo:

50 Kâ rere yi nyongo më bia go ntyugu yi re yë avivia, n'igwëra nyi re yë amia:

51 Kâ jelizë, avwelë g'ozamba w'imbiagwana. Gogo be doana edingo nli nkëgërë y'anâ.

1 Sambo inlõngu ny'orowa nyi r'egâlani ga igomi ny'azyali, w'awõngi ilampi sao, agënda go datana nla onlomi o jomba.

2 W'ayegagi atani simia, atani kë iteu. Gw'awõngi iteu ilampi sao, wi bönga agali.

4 Ndo w'imia w'awõngi agali gw'imbuti sao, n'ilampi sao.

5 Ndo gw'alingi onlomi o jomba, waodu w'amëgi, anlau wao.

6 Ndo ogwëra vâ gare arongio, inle; vona, onlomi o jomba e bia! Gëndani go datana nla yë.

7 Nle be nõngwa azyali më modu, a nlunga ilampi sao.

8 Ndo iteu w'awulini w'imia, inle; vani zuwe mbëi go agali mani, kânde ilampi sazyo s'anlimi.

9 Nle be jivira w'imia, awulia, inle; nyawë, vendetua mi be doana kwëkwë vâ zuwe nla nuwe: ndo re mbia go nuwe kënda gore mõngi wi kola, agola nla wao.

10 Ndo gw'agëndi wao gw'ikola, avwieni onlomi wi jomba: kâ wao w'aduo kekiza pa w'ayinginli nla yë gw'ijombanla, nle be nunjo igugi.

11 Ndo kwevimu nle be bia azyali m'arigio,

awulia, inle; rera, rera', nlungunla go zuwe.

12 Nle be jivirě, awulia, inle; Rěti mi bulinia nuwe, inle; mi amie nuwe.

13 Ndo sambo vandaminani, kândě anuwe pa mia ntyugu, ge igwěra nyi bia ongwa w'olomi.

14 Kânde nyi r'egâlani ga onlomi o kěnda ogěndâ wa bo, kâ yě fwelia inyongo sěmě, kâ yě pa wao yâmi yě:

15 G'omâri aveni yě talant ntyani; ndo mbani g'omâri; g'omâri mâri: agěndi yě nyöngâ mo.

16 Gw'agěndi yě oma o wöngi talant ntyani, agoli so, avanga italent sinyěle ntyani.

17 Nânâ *alendi* oma o vegagi mbani, alěngi nyěle kě mbani.

18 Ndo oma o wöngi mo, agěndagi, arumba ntye, ayumbunla shika ya reri yě.

19 Ndo viaganu oling' ompolo be bia rere y'inyongo mě, avambia wao ntango.

20 Ndo be bia oma o wöngi talant ntyani awwaga nyěle kě ntyani, awulia, inle; rera, o veni miě talant ntyani: vona, mi aděnga italent sinyěle ntyani.

21 Nle be bulinia reri yě yě, inle; osa' ombia, nyongo mbia, nle yi jivira, o venjavenji

yeyâma mbiambiě, ndo m'be pâ go ewonjo zi yenge: yinginla go ntöndini ya reri yâ.

22 Nle be bia oma o wöngi talant mbani, awulia inle; rera, o veni miě talant mbani: vona, mi aděngi talant sinyěnle mbani.

23 Nle be bulinia reri yě yě, inle; osa' ombia, nyongo mbia, nla yi jivira, o venjavenji yeyâma mbiambiě, sambo m'be pâ go ewonjo zi yenge: yinginla go ntöndini ya reri yâ.

24 Nle be bia oma o wöngi talant mo, awulia, inle; awě oma oyâlî, o tena gogo yi re o vwěnla yo, o kenja gore o nyenya.

25 Ndo mi arieni, agěnda, ayumbunla talant yâ go ntye: vona, o re n'iyâ.

26 Nli ayiviri reri yě, awulini yě, inle; awě nyongo mbe y'ogera, o mieni, inle; mi tena gogo yi re mi avwěnla, mi kenja gore mi anyenya.

27 O vweli fela shiki yam gore möngi kola: a-bia miě kâ miě bönga yam n'oba.

28 Sambo wöngani talanti yě, kâ pani yo gore oma o re nla igomi ny'italant.

29 Kânde omedu o re, e be po, kâ yě doana nli yenge: Ndo oma o re azyele, vanganli eza zi re nla yě, zi be bönginlo yě.

30. Kâ falani nyongo y'ogera go mpiri y'igala: gogo be doana, edingo nli nkëgëre y'anâ.

31 Ndo egombe zi be, bia ongwa w'onlomi, n'lenjël sodu nla yě, e be doana tu go eka z'ivendi nyě,

32. Kâ anlöngâ modu datizo g'ozyo wě: kâ yě kera wao, ga nte kera oma adâambe avila gw'imboni.

33 Nla e be fela adâambe g'ogâ wě onlomiě, ndo imboni g'ogâ wě onyantwě

34. Gambënle oga e be bulinia wao wi re g'ogâ wě onlomiě, inle; yogoni, anuwe yi savi- nlo nli Reri yam, yigani inlöngâ ny'avanginlio nuwe avila gw'avakili ntye.

35 Kânde mi avegagi nli njanla, kâ nuwe pa miě inya: mi agotio n'eshove, kâ nuwe jônja miě: mi avegagi ogënda, kâ nuwe bönga miě.

36 Tele, kâ nuwe noanlia miě: mi ayâgiago, kâ nuwe bandamina miě: mi avegagi go nago y'imianza kâ nuwe biaga gore miě.

37 Egombe mě avia wi be jiviré awulia, inle; Rera, egombe zě z'ayeni zuwe wě nli njanla, kâ zuwe nyezâ? ge koto n'eshove; kâ zuwe jônja?

38 Egombe zě z'ayeni zuwe wě ogënda;

kâ zuwe böngâ? ge tele, kâ zuwe noanliâ?

39 Nla egombe zě z'ayeni zuwe wě o jagâ ge go nago y'imianga, kâ zuwe biaga gore wě?

40 Ndo be jivira oga awulinia wao, inle; rěti mi bulinia nuwe, inle; ntaga yi re nuwe denda pa omâri gore awöngwe wam winâ awangomě, anuw' alendi yo gore miě.

41 Go egombe ině oga e be bulinia wao kě wi re gogâ wě onyantwě, inle; Lubuani gore miě, anuwě yi savo, go elongo z'ogoni w'egombe zodu, zi re panginlo pa gore Onyambe n'Ienjěl sě.

42 Kânde mi avegagi nli njanla, kâ anuw' anyeza miě: mi agotio n'eshove, kâ anuw' ayönja miě:

43 Mi avegagi ogěnda, kâ nuw' awöngi miě: tele, kâ nuw' anloanliâ miě, mi avegagi n'ijâgâ nla go nago y'imianga, kâ nuw' avwia gore miě.

44 Go egombe mě wi bě jivirě awulia, inle; Kera, egombe zě z'ayeni zuwe wě nli njanla ge n'eshove ge ogěnda ge tele ge n'ijâgâ ge go nago y'imianga, kâ zuw' ayanjinlâ?

45 Go egombe mě e be jivira wao awulia, inle: rěti mi bulinia nuwe, inle; ga ntaga yi re

nuwe denda omâri gore awango winâ, anuwe denda yo gore miě.

46 Nle mõngi mesinâ wi be kënda go azingo ni'egombe zodu, ndo avia go eměnlâ z'egombe zodu.

EWONJO XXVI.

1 Nle be bia gw'amenizi Jisu agamba minâ modu, awuliniě egânda zě, inle;

2 Anuw' avoro, inle; ja y'apiagana ntyugu mbani ntyago yi ntigo yi bia; ongwa w'onlomi be kotizo go banio go krus.

3 Nle be datanla im̃nisě impolo ni'Iskraib ni'aněrõ w'anlaga go nago yi m̃nisě mpolo, ofweliago kaiefas:

4 Nle be kambanla wao, inle; wi be kota Jisu ni'avono ayoně.

5 Ndo w'awuli, inle; aranga go egombe zi ntyago, mboginla y'anlaga yi vende bia.

6 Ndo gw'avegagi Jisu go Běthani go nago yi Saimõn, y'ayâgiu ngâlani,

7 Avwieni owanto gore yě nla ikweli ny'agali mi jona polo, ayiri yě mo go ewonjo zě, egombe z'aloanli yě.

8 Ndo gw'ayeni ongili wě w'avwendi, awulia, inle; ibundakania sinâ si re, inle sě?

9 Kânde minâ mi kolo polo, ávo mǒngi w'a-revo.

10 Ndo gw'amieni Jisu awulini wao, inle; ande zi jeniza nuwe owanto njuki? are denda pa evilo evia gore miě.

11 Kânde anuw' are nli mǒngi w'arevo gore nuwe egombe zodu; ndo anuw' azye nla miě egombe zodu.

12 Gw'ayiri yě agali minâ g'okuwi wam, alendi yenâ gw'iběni sam.

13 Rěti ni bulinia nuwe, inle; mbori yedu yi be bulio ntyango mbia yinâ go ntye yinâ yodu, eza z'alendio ndě zi be kambo gw'ijon-ginli sě.

14 Nle be kěndaga omâri go egândâ zě o fwelio, inle; Judas Īskariōt, agěnda gore imĩn-isě impolo,

15 Awulia, inle; anuwe be pa miě sě, go kōti-za nuwe yě? n'avanganli wao nla yě agomi mi shika araro:

16 Avila vāvā awutagi egombe via zi kotizě.

17 Ndo go ntyugu nuwunla yi mpěmba yi re y'azyā nli lěvě, avwieni ongili wě gore Jisu, awulini wao yě, inle; o bela zuwe kekiza gwi go nya ntyago yi ntigo?

18 Nle be buliě, inle; gëndani go nka' mpofo gore omâ mări, kâ buliniani yě, inle; Rere e bulia, inle; egombe zam' zi re piere; mi be pa-nga ntyago yi ntigo gore wě nl'angili wam.

19 Nl'alendi ongili ga ntaga y'azombio wao nli Jisu; nl'agekizi wao ntyago yi ntigo.

20 Ndo egombe zi nkolu aloani yě tu nla igomi ny'anlaga nl'avani.

21 Ore w'anyeni wao, awulia inle; rěti mi bulinia nuwe, inle; omări gore nuwe e be kotiza miě.

22 Nle be jena wao ekěva evoló avakili wao go bulini yě, omări, omări, inle; miě, Rera?

23 Nle be jivirě, inle; oma o fela nla miě ogago ntyěnge mpâ mo, ayě be kotiza miě.

24 Ongwa w'onlomi e toa ga ntaga y'arěndio g'ongwanji wě: ndo azili gore oma o kotizě: re mbia gore yě, ja oma mě e pa jano.

25 Ndo Judas, oma o kotizě, ayiviri nl'avambia, inle; miě, Rabai? Nle be bulinio yě nli Jisu, inle; ow' abuli.

26 Ore w'anyeni wao, awöngi Jisu mpěmba, ava akewa ayaruna, ava gore ongili, awulia, inle; wöngani, kâ nyani; yinâ nle okuwi wam.

27 Nle be böngě ingongo, ava akewa, ava wao, inle; yöngani nyo anuwe du:

28 Kände yinâ nle ntyini yam, yi njeka nyânla, yi jiro g'ongwanja w'awenge, gw'inyeza s'ibe.

29 Ndo mi bulinia nuwe, inle; m'be jönga nyënle ilonda y'ogâli, kao go ntyugu meyä yi be jönga mië yo nyânla nla nuwe gw'inlöngâ nya Reri yam.

30 Ndo gw'ayembi wao, w'agëndagi go nomba y'Iöliv.

31 Gambënle Jisu e bulinia wao, inle; anuwe du, anuwe be poswa g'ongwanji wam ogwëra wa nlënlâ. Kände re tëndo pa, inle; mi be bola omäp penjavenja adâmbe, kâ adâmbe m'olemba pazangana.

32 Ndo viaganu itongwi sam, mi tja go bosho yani go Galaili.

33 Nle be jivira Pitër, awulini yě, inle; ja waodu w'aposwa g'ongwanji wâ, mi avöswi.

34 Jisu e bulinië, inle; rëti mi buliniâ, inle ogwëra winâ, njägâni y'agoga, o be danda mië nyöngâ ntyaro.

35 Pitër e bulini yě, inle; vanganle mi ajuwa nla wě, mi alande wě. Nânâ awuli ongih waodu.

36 Egombe mě zi bia Jisu nla wao go ntyaga yi fwelio, inle; Gěthsěmani, e bulinia ongili, inle; loanani tu, kao mi akěnda agambinla vāvâ.

37 Ndo gw'awōngi yě Pitěr nl'awanla avani wi Zěbaidi, avakili yě jena ekěva evolo nl'angandi ambe.

38 Gamběnle Jisu e bulinia wao, inle; orěmi wam wi re angandi ambe vanganle gw'ijuwa: riganani venâ, kâ penginlani nla miě.

39 Nle be kěndě go piěre avoswa g'ozyo wě, agambinlě awulia, inle; Rera, ja ngulu yi re, riga ingongo nyinâ piagana avila gore miě: ndo aranga ga njiviri yam, ndo ga njiviri yâ.

40 Ndo Jisu e bia gore ongili wě, ayeni yě wao wi nan'antyâvinâ, e bulinia Pitěr, inle; ande zi re o zye ngulu yi penginla nla miě vâ igwěra imâri?

41 Venginlani kâ kambinlani, anuwe vende poswa gw'iděmba. Orěma wi jivira, ndo ozyonli wi re děla.

42 Nl'avâ kěndi yě nyōngâ yi mbani, agambinlě, awulia, inle; Rera, ja ngulu yi zyele yi piagana ingongo nyinâ avila gore miě, kao mi ajōnga nyo, njiviri yâ yi ga loane.

43 Ndo gw'avwieni yě alěngi wao nan' antyâvinâ nyěnle: kânde antyâ mao m'vegagi dira.

44 Kâ yě tiga wao avâ kěnda agambinla nyōngâ yi ntyaro, agamba agamba měmo.

45 Nle be biě gore ongili wě, awulini yě wao, inle; nlanlagani kâ jâwani: vona, igwěra nyi shusha piěre, nla onwga w'onlomi e kotizo go agâ m'anlaga ve.

46 Nlěngwani! azuwe ga gěndere! vona, e shusha piěre o kotiza miě.

47 Ndo gw'agambi yě, vona, Judas omâri gw'igomi n'avani avwieni nli nkândâ mpolo n'ikwara n'intongo, avila gw'iminisě impolo n'aněřo w'anlaga.

48 Ndo oma o kotizi yě aveni wao ituminia, inle; oma mě o be sambo miě nle yě; gotani yě banda.

49 Kweviřmu avwieni gore Jisu, awulia, inle; mbolo, Rabai; kâ yě sâmbě.

50 Nle be bulinia Jisu yě, inle; ndego, ez'ande z'abiâ? Nle be bia wao aralia agâ gore Jisu agotě.

51 Vona, omâri o vegagi nla Jisu arombinli ogâ wě alura okwari wě, awola nyongo

yi m̄nisě mpolo, arena oroi wě omâri.

52 Nle be bulinia Jisu yě, inle; vwiniza okwari wâ go mbori yě: kânde waodu *mõngi* wi bönga okwara, wi be pero n'okwara.

53 Ge e bete 'nle; mi azye ngulu yi kambinla Reri yam, kâ yě toma viaganu nla igomi ny'ilijõn n'ilijõn mbani s'lenjěl?

54 Ndo sambo itěnda si kâ bia sě, inle; ga loane yenâ?

55 Gw'igwěra měmo awulini Jisu inkândâ, inle; anuw' abia n'ikwara n'intongo go bönga miě g'ofě? Ntyug' wedu mi aloanli tu nējaga go nago mpolo, kâ nuw' aralia ogâ gore miě.

56 Ndo osao winâ w'arueni, yenâ avwieni itěnda s'Iprõfit. Egombe mě egândâ zě zodu z'arigi yě avwanga.

57 Ndo gw'agoti wao Jisu, wa'gěndizě gore Kaiefas m̄nisě mpolo, go mbora yi re datana pa iskraib n'aněřõ.

58 Ndo Pitě azongi yě avegagi bo, agěnda go nago yi m̄nisě mpolo: ayinginli yě aloana tu n'inyongo go jena egâlani zi be toa.

59 Ndo im̄nisě impolo n'aněřõ, nli ngando yodu w'awutagi iberinla s'inoki gore Jisu, go

jonizě.

60 Ndo wi dęnga: ndo vanganle inoki y'iberinla imienge y'abia; w'alęnge. Ndo go nuwunla avwieni inoki y'iberinla imbani,

61 Awulia, inle; eza zinâ z'awuli, inle; miě kâ shazyä nago mpolo y'Anyambia, avâ noga yo vâ ntyugu ntyaro.

62 Kâ mĕnisě mpolo kumanla, awulini yě, inle; O fwıniza mpöngâ? winâ wi bulia sě g'ongwanji wâ?

63 Ndo Jisu e kamba. Ndo mĕnisě mpolo ayiviri awuliniě, inle; mi tangizâ orango w'Anyambia yi doana, kâ bulinia zuwe, vendetua awě nle Krais, ongwa w'Anyambia.

64 Jisu awulini yě, inle; o bulia. Ndo mi bulinia nuwe, inle; avila venâ anuwe be jena ongwa w'onlomi doana tu g'ogâ onlomiě wi ngulu, avia go vindi y'orowa.

65 Gamběle mĕnisě mpolo ayaruni inlambi yě, awulia, inle; are blasfima pa: azuw' are n'ishâlâ ande go fwelia amâri? vona, venâ anuw' ajâgiu iblasfimi sě.

66 Anuwe tanga sě? Nle be jivira wao awulia, inle; ar'ogara w'ijuwa.

67 Nle be tuenia wao aruenič igwana g'o-

zyo wě, alokě; kâ awěwâ bolě n'intyâme saσ,

68 Awulia, inle; vâgina zuwe, Kraiσ, ayě mande o bolâ?

69 Ndo Pitěr alœanli tu go njanja n'avwieni owant' orumbe gore yě, awulia, inle; awě kě o vegagi nla Jisu yi Galaili.

70 Ndo alandi gore waodu, awulia, inle; m'pa mia nte buliâ.

71 Ndo gw'agâgwě go evungu, owant' orumbe omâri ayeni yě, awulinia *mõngi* w'avegagi gogo, inle; oma winâ kě avegagi nla Jisu yi Nazerět.

72 Kâ yě fâ danda n'orango, inle; mi amiě oma mewânâ.

73 Ndo viaganu orgwâ lingo wakwě avwieni gore yě *mõngi* w'avegagi piěre, awulinia Pitěr, inle; giligili awě nle omâri gore wao: kânde nkambini yâ yi tuminiâ.

74 Nle be pakiliě go tâwa, nli tanga irango, inle; mi amiě oma mewânâ. Ndo kwevimu agogi njâgâni.

75 Ndo Pitěr ayonginli igamba nyi Jisu ny'awuliniě yě, inle; kao njâgâni y'akoga, o be danda miě nyõngâ ntyaro: nle be kâgwě alena n'ibuku ivolo.

1 Ndo gw'ayenji owenja, Imīnisě impolo n'aněřō w'anlaga w'agambagi g'ongwanja wi Jisu go jonizě:

2 Ndo gw'agori wao yě w'avwagiě avě gore Pōntiūs Pailat Gāven.

3 Ndo gw'ayeni Judas, oma o gotizě, inle; arueni ogara, azāvi oku' wěmě avwiniza agomi mi shika yapupu araro gore Imīnisě impolo n'aněřō,

4 Awulia, inle; mi ajanji mbe polo go kotiza oma o re azy' ogara. Ndo w'awuli, inle; ez'ande mě gore zuwe? Vwandamina yo awěmě.

5 Nle be falě shika go nago mpolo, agāgwa: kâ yě kěnda azavaulia oku' wěmě.

6 Ndo gw'awōngi imīnisě impolo shika mé w'awuli, inle; zyele mbia go fela yo go egara z'orunda, kāndenle yo nle igolo nyi ntyina.

7 Ndo gw'agambagi wao w'agoli ntyaga y'oma o panga intyuana s'ayogo nla yo, go bēnla agēnda gogo.

8 Yenā re ntyaga meyinā y'avwelio, inle; ntyaga yi ntyina, koanga ntyugu yinā.

9 Yenā arueni iga nba ny'agambio nli Jěremaia yi prōfit, inle; Nle be bōnga wao agomi mi shika yapupu araro, ijona s'oma w'intā.

ngo o rangunlio n'awanla wi Īsreěl.

10 Kâ wao pa yo go ntyaga y'oma o pan-
ga intyuana s'ayogo, ga nt'azombi Anyambiá
azombia miě.

11 Nle be kumanla Jisu agumanla g'ozyo wi
Gâven; kâ Gâven abambiě, inle; awě oga w'I-
jiu? Ndo Jisu awulině inle; o bulia.

12 Ndo gw'avwerinlio yě nl'imĭnisě impolo
nl'aněro e jivira ndaga.

13 Nle be bulia Pailat gore yě, inle; o pa
jâgâ isao imia yi berinlo wě nli wao?

14 Ndo e jivirě igamba imâri; yenâ re Gâ-
ven amami polo.

15 Ndo go *ntyugu* yi ntyago mpani yi Gâ-
ven go puruna gore anlaga oma omâri o gotio,
o yivirio wao *purano*.

16 Ndo w'avegagi nla mbwedi y'elumi o vwe-
liago, inle; Barabas.

18 Yenâ re gw'alatani wao ta, Pailat awu-
lini wao, inle; anuwe bela miě puruna mande
gore nuwe? Barabas, mbe Jisu yi fwelio, inle;
Krais.

18 Kânde amieni, inle; w'agotizě nli ngandi.

19 Ndo gw'aloanliě tu go eka z'ijěkělio, owant'
wě arominiě, inle; alende ndaga gore wě nl'omâ

mbia mewânâ; kânde nlěnlâ mi ajena njuki nyěnge go nyilino g'ongwanji wě.

20 Ndo inânise impolo n'aněrö w'azâri inkândâ, go bambia Barabas ayoniza Jisu.

21 Ndo Gâven ayiviri awulinia wao, inle; weni gore winâ avani o belo nuwe miě puruna gore nuwe? Awuli wao, inle; Barabas.

22 Pailat awulini wao, inle; mi ga lende sě gore Jisu yi fvelio, inle; Krais? Kâ waodu buliniě, inle; e ga vwanio go krus.

23 Nle be bulia Gâven, inle, sě, ez'ande eve z alendio ndě? Ndo w'arongi polo, inle; e ga vwanio go krus.

24 Ndo gw'ayeni Pailat, inle; e keva, ndo mbeginla y'alendio posho, awöngi aningo ayovunla agâ g'ozyo wi nkândâ, awulia, inle; m'be doana ogara g'ongwanja wi ntyina y'omâ mbia winâ; vonari anuwemě.

25 Nle be jivira anlaga waodu awulia, inle; ntyini yě yi ga loane gore zuwe nla gore awanli, wazyo!

26 Gamběle avuruni Barabas gore wao, ndo gw'aziwiě Jisu aveni yě go banio go krus.

27 Gamběle gw'awöngi isâzya si Gâven awönga Jisu go nago y'ijěkělio, w'alatizi nkândâ

y'isazyä yodu gore yě.

23 Nla gw'arombi wao arombě ingâi sě, w'awari yě ngâi mpolo yatenatena.

29 Ndo gw'anlogi wao anloga ipaki ny'arěndě, w'awoniě nyo go ewonjo zě, agotizě nkâgu g'ogâ wě onlomiě; kâ wao dovině akâtâlâ g'ozyo wě azyěliě awulia, inle; Mbolo, oga w'I-jin.

30 Ndo w'arueni yě igwana awönga nkâgu alokě go ewonjo zě.

31 Ndo gw'azyčli wao azyčli yě, w'arombi yě ngâi mpolo awâri yě ingâi sěmě g'okuwi wě. Kâ wao kěndizě go banio go krus.

32 Ndo gw'agâgwi wao w'alěngi onlomi wi Sairini, ini nyě Saimön; ka wao toanzizě krusi yě.

33 Ndo gw'avwieni wao go mbora yi fwelio, inle, Gölgotha, yo nle mbora yi nkěli y'ewonjo,

34 W'aveniě vïnagi yi re bunduno pa nli ntyua: ndo gw'alěmbi yě yo e jivira jönga.

35 Ndo gw'avwani wao avwaniě w'ageri ingâi sě n'isungakanla; yenâ arueni ntaga y'agambio nli pröfit, inle; w'ageri ingâi sam gore wao, ndo w'azungakanli koto yam.

36 Kâ wao doana tu avengině vâvâ.

37 Kâ wao fela ozyâzyâ wě gw'igonu ny'ewon-

jo zě w'arěndio, inle; WINÂ NLE JISU OGA
W'IJIU.

38 Nle be banio ifě mbani nla yě, omâri g'o-
gâ wě onlomiě, omâri g'ogâ wě onyantwě.

39 Ndo mōngi w'aviagani piěre w'arâwi yě,
avwizavwiza wonjo yao,

40 Awulia, inle; awě oshazya nago mpolo
avâ noga yo vâ ntyugu ntyaro, zunginla oku'
wâmě. Ja awě ongwanla w'Anyambia, zumina
avila go krus.

41 Yenâ re kě imīnisě impolo s'azyěli yě,
n'iskraib n'aněrō, awulia, inle;

42 Azuginli amâri, alěnge ngulu yi sunginla
oku' wěmě. Ja ayě oga wi Īsreěl, e ga zumine
vâtěvenâ avila go krus, gamběnlē azuwe jivirě.

43 Avwekeli Anyambia; rigě tombě ja atōndě;
kânde awuli, inle; miě ongwanla w'Anyambia.

44 Ifě kě y'vegagi banio pa nla yě y'azyâ-
kâliě nânâ.

45 Ndo avila gw'igwěra ny'orowa avegagi
mpiri mpolo go utye yodu agěnda gw'igwěra
ny'ěnâgom.

46 Ndo vâ igwěra ny'ěnâgom Jisu arongi n'ī
nyoi nyi ngulu, awulia, inle; Ilai, Ilai, lama
sabakthanai? yenâ re, Anyambia yam, Anya-

mbia yam, ez'ande z'atigâ miě?

47 Ndo awěwâ gore wao w'aloani vâvâ gw'a-yâgiu wao, w'awuli, inle; oma winà e fwelia Ilaias.

48 Vâ nyõngâ měmo omâri gore wao avuli mango, awõnga izavu nyi nyândâ, ayonia nyo nla vinage avwela go nkâgu ayõnjě.

49 Ndo amâri w'awuli, inle; riga, azuwe ga yene vendetua Ilaias e bia go sunginlě.

50 Ndo gw'avâ tongi Jisu nl'inyoi nyi ngulu, ongwěi wě w'agěndagi.

51 Ndo vona, ishambo s'onlamba si nago mpolo y'Anyambia w'ayarui mběi mbani avila gw'igonu agěnda go ntye; kâ ntye yi shugazyuga, kâ ado jaruayarua.

52 Kâ ironginlo nungwa, nli bende yenge y anlaga via w'anlanlagi y'arongwi,

53 Agâgwa gw'ironginlo viaganu gw'itongwi sě, ayinginla go nka' mpolo y'orunda awowunia gore awenge.

54 Ndo gw'avenginli Sěntiuriõn nla wao w'avegagi nla yě avenginla wao Jisu, ayena ishugazyuga si ntye, nli yâma y'alendio, w'arieni polo, awulia, inle; giligili winâ Ongwanla w'Anyambia.

55 Ndo avegagi gogo anto awenge w'aleni davadavě, w'azyongi Jisu avila go Galaili go janjinlě.

56 Gore wao w'avegagi Meri Magdelini, nli Meri yi ngwe yi Jems nli Josi, nli ngwe y'awanla wi Zěbaidi.

57 Ndo gw'ayili owenja avwieni enlami z'onlomi zi Aramathia, ini nyě nle Josěf, o vegagi oku' wěmé ongili wi Jisu.

58 Gw'avwieni yě gore Pailat anlěgiri okuwa wi Jisu. Kâ Pailat sombia okuwa go po.

59 Ndo gw'awöngi Josěf okuwa, avuri wo n'onlamba wapupu wi linin,

60 Alimbinlě wo g'oronginlo wě ongwânla w'avanlio ndě gw'ido: kâ yě kawalia ido ivolo g'ompombana w'oronginlo agěndaga.

61 Ndo avegagi vāvâ Meri Magdelini, nli Meri mâri, w'aloanli g'ozamba w'oronginlo.

62 Ndo ntyugu y'ikekizo viaganu ntyugu mâri, iminisé impolo n'Ifaraisi s'avwieni gore Pailat,

63 Awulia, inle; rera, azuwe jonginlia inle; gw,avegagiě bâ otemiza winâ awuli, inle; ntyugu ntyaro viaganu m'be fà tongwa.

64 Sambo zombia oronginlo wi jâlizo vâ ntyu-

gu yi ntyaro; ongili wě wi vende bia ogwěra ayufě, awulinia anlaga, inle; atongwi avila gw'i-juwa; yenâ re ifwema idonga si be feva viaganu n'inuwunla.

65 Ndo Pailat awulini wao, inle; anuw' are n'anlaga wi penginla ompombana; gëndagani, kâ jâlizani wo nt'are nuw' avoro.

66 Ndo gw'agëndi wao w'ayâlizi oronginlo avwěba ido, avwela ipenginla.

EWONJO XXVIII.

1 Shânâ viaganu, gw'ayenji owenja go ntyugu nonga y'Ishânâ avwieni Meri Magdelini, ni Meri mări go jena oronginlo.

2 Ndo vona, avegagi ishugazyuga sipolo si ntye; kânde Enjël y'Anyambia y'azumini avila g'orowa avwia agawalia ido avila g'ompombana, aloana tu go nyo.

3 Ndo ijeno sě s'avegagi egâlani ga inâ nyi ngwe mbolo, n'ingâi sě s'avegagi pupu polo.

4 Ndo g'ongwanja w'itia mǒngi w'aveginli ogomba w'aratamini, avwia ga mǒngi wi re juwa pa.

5 Ndo Enjël y'ayiviri awulinia anto, inle; ariani, kânde mi avoro, inle; anuwe buta Jisu y'avegagi banio pa go krus.

6 Azyele venā: kinde atongwi, ga ntaga y'a-wuliē: yogoni kā jenani mbora y'anlanli Rera.

7 Kā kēndagani awulinia ongili wě, inle; atongwi avila gw'ijuwa; ndo vona, e kēnda go bosho yani go Galaili, gogo be jena nuwe yě: vona, mi abulinia nuwe.

8 Ndo gw'agâgwi wao nēganēga avila g'o-ronginlo w'avuli mango go bulinia ongili wě.

9 Ndo gw'agēndi wao go bulinia ongili wě, vona, Jisu alatanli nla wao, awulia, inle; mbo-loani. Kā wao bia agotě gw'intyozyo azavinlē.

10 Nle be bulinia Jisu wao, inle; ariani; gēndagani kā buliniani awōngi yam, inle; wi ga gēnde go Galaili; gogo be jena wao miē.

11 Ndo gw'agēndi wao, vona, nkumba nyē-wā gore mōngi wi penginia ogomba, w'avwieni go nka'mpolo awulinia iminise impolo isao yodu y'arueni.

12 Ndo gw'alatanli wao n'anērō agambaga, w'aveni shika nyenge gore isāzya,

13 Awulia, inle; wuliani, inle; ongili wě w'avwieni ogwēra ayufé gw'anlanlagi zuwe.

14 Ndo ja Gāven ajāgā yo, azuwe be pāniē, aloaniza nuwe mpungu fō.

15 Nle be bōnga wao shika, alenda ntaga

y'anlěnjio wao. Nla igamba nyinâ ny'agambi-
agambio koanga nlěnlâ winâ.

16 Ndo igomi ny'ongili nl'ongili omâri w'a-
gěndi go Galaili, go no nba y'azombi Jisu wao
go *datana*.

17 Ndo gw'ayeni wao yě w'azavinliě: ndo a-
wěwâ w'alowi mpaga nl'orěma.

18 Nle be bia Jisu agambie nla wao, awu-
lia, inle; ngulu yodu yi re g'orowa nla go ntye
y'avenio gore miě.

19 Sambo gěndagani kâ nějani anlōngâ mo-
du, avwaptaiza wao nli ina nya Rere nl'Ong-
wanla nla Inliula ivia,

20 Kâ nějani wao go perjavenja isao yodu
y'azombi miě nuwe. Ndo vona, mi doana nla
nuwe ntyug' wedu, koanga go ntyai yi ntye.
Aměn.

